italyan hermetik şiiri antolojisi

Hazırlayan ve Çeviren:
Işıl Saatçıoğlu

IŞIL SAATÇIOĞLU · İTALYAN HERMETİK ŞİİRİ ANTALOJİSİ

YAPI KREDİ YAYINLARI

İTALYAN HERMETİK ŞİİRİ ANTOLOJİSİ

HAZIRLAYAN:
IŞIL SAATÇIOĞLU

Şiir - 37
ISBN 975-363-362-9

İtalyan Hermetik Şiiri Antolojisi
Hazırlayan: Işıl Saatçıoğlu

1. baskı: 1000 adet, İstanbul, Şubat 1995

İçindekiler

9 • Antolojinin Gövdesi Üzerine
27 • *Sandro Penna 1906-1977*
28 • poesie (1938)
31 • baharın ilk imine fantasia
34 • appunti (1949)
36 • poesie (1957)
42 • croce e delizia (1958)
44 • stranezze (1976)
45 • portre
47 • *Alfonso Gatto 1908-1976*
48 • isola (1932)
48 • çocukluk
50 • dolunay
51 • tan
52 • duvar
53 • pazar
54 • morto ai paesi (1937)
54 • yalnızlık
55 • fragman
56 • la forza degli occhi (1954)
56 • uzaklık
57 • poesie d'amore (1976)
57 • kuma ve ummana mektup
59 • yanıt vermeden önce
60 • oda
61 • kimsesiz akşamlar
62 • günlük
63 • rüya
64 • usulca
65 • sevdanın içinde
66 • *Leonardo Sinisgalli 1908-1981*
67 • vidi le muse (1932)

67• "köpekler daha ağır koşuyor"
68 • "çocuklar kırmızı para sektiriyor"
69 • "fırtınada korunuyorum"
70 • duvarların gerisinde güvercinlerin
71 • i nuovi campi elisi (1947)
71 • 16 eylül 1943
73 • iki küçük alev
74 • sevda için üç şiir
77 • la vigna vecchia (1952)
77 • avcının sesi
78 • in memoriam
79 • l'età della luna (1962)
79 • zanaatçı
80 • sayfa altına not
81 • öncesi
83 • annem
84 • elveda
89 • mosche in bottiglia (1975)
94 • dimenticatoio (1978)
94 • gardiyanlar geldiğinde
95 • cazalis'in mallarmè'ye mektubu
96 • ip köprü
97 • adlar ve şeyler
98 • *Attilio Bertolucci 1911*
99 • sirio (1929)
99 • rüzgâr
100 • sabah
101 • ekim
102 • çocukluk
104 • yokluk
105 • uyanış
106 • hayat
107 • lettera da casa (1951)
107 • ölüler
108 • bu gece gözlerinde...
109 • in un tempo incerto (1955)
109 • bernardo beş yaşında
110 • viaggio d'inverno (1971)
110 • küçük otoportre (caffé greco)

111 • *Giorgio Caproni 1932-1990*
112 • come un'allegoria (1936)
112 • ikindi
113 • ilk ışık
114 • akşamda kumsal
115 • ballo a fontanigorda (1938)
115 • buluşma
116 • finzioni (1940)
116 • venedikli
117 • cronistoria (1943)
119 • il muro della terra (1975)
119 • nidasız
120 • arpej
121 • il franco cacciatore (1982)
121 • öncesi
123 • gitmeden bırakılan not
124 • romantik, ya da: taraftarlar
125 • eski bir not üzerine
126 • il conte di kevenhüller (1984)
126 • acil etki
127 • yılan
128 • el ve yüz teması üstüne 3 doğaçlama
131 • curriculum, ya da kara mizah ile
132 • *Vittorio Serreni 1913-1983*
133 • frontiera (1941)
133 • kış
134 • buluşma
134 • kırmızı topraklar
136 • dönüş
137 • gençliğe
138 • eylül
139 • diario d'algeria (1947)
139 • gece şehir
142 • cezayir
143 • gli strumenti umani (1965)
143 • bir dönüş
144 • karda
145 • sabahın altısı
146 • stella variabile (1981)

146 • brera sokağında şairler: iki çağ
147 • sabitlik
148 • char çeviriyordum
156 • *Mario Luzi 1914*
158 • la barca (1935)
158 • toccata
159 • anın enginliği
160 • doğa
161 • avvento notturno (1940)
161 • (sevdiğim kadınsa müzik)
162 • avrupa
163 • genç kızlar
164 • biografia a ebe (1941)
168 • un brindisi (1946)
168 • pisa'da kadın
169 • anne'ye
170 • yolculuk
171 • diana, uyanış
172 • quaderno gotico (1945)
175 • appendice al quaderno gotico (1956)
175 • ocakta, geceleri
177 • primizie del deserto (1952)
177 • nisan-sevda
179 • onore del vero (1957)
180 • anlığı yıkıyor gece
181 • nel magma (1963)
181 • biri, öteki
182 • anlaşma
184 • dal fondo delle campagne (1965)
184 • baharın ilk gecesi
185 • senior
186 • ilkbaharın ilk gecesi
187 • su fondamenti invisibili (1971)
187 • hayata sadık hayat
188 • sağlığın ve sayrılığın girdabı
190 • al fuoco della controversia (1978)
192 • per il battesimo dei nostri frammenti (1985)
195 • frasi e incisi di un canto salutare (1990)
195 • auctor

ANTOLOJİNİN GÖVDESİ ÜZERİNE

Çağdaş İtalyan liriğinin Ungaretti ve Montale'ye oranla *yeni* bir şiirsel deneyimciliğe açıldığı Otuzlu yılları bütünlüğünde kavrayacak bir antoloji, Hermetizmin çevresindeki tanım, konum ve sınır sorunlarını öne çıkarıyor. Akımın, III. Kuşak şiiri, diğer tanımıyla "yeni şiir" ile bütünleşmesi, yeni şairlerin hemen hepsinin özellikle gençlik yıllarında Hermetizm ile beslenmiş olmaları, hermetik olanla olmayanı ayıran kılpaymı daha da inceltiyor. Hermetizmin parolasız ve manifestosuz, kodlanmamış ve dağınık, sistemleşmemiş, kendiliğinden bir hareket oluşu, ve sonuçta "hermetik" tanımı başta olmak üzere 'okul', 'akım' gibi ulamları şiddetle reddedişi, dahası, hermetik olmayanı da içine alarak sınırlarını çizmemiş olması bu antolojinin gövdesine aynı esneklikle yaklaşmayı, seçkiyi üç temel soru çevresinde kurmayı öneriyor: Hermetizm oldu mu? Hermetik şair kimdir? Hermetizm neydi, ne kadar sürdü?

İlk soruyu Mario Luzi'ye sordum. "Hermetizm ilk günahsa eğer, ben de işledim bu günahı", dedi. Hermetizm etiketini İsa'nın haçı misali taşımış, taşıyor "hermetik" sıfatıyla tanımlanan III. Kuşak şairleri. Aslında III. Kuşağın gövdesinden onları ayıran olgu, ilk kez 1938 yılında Floransa'da yayımlanan Campo di Marte dergisinde buluşan küçücük, tenha bir çekirdek olmaları. Aykırılık bu çekirdeğe içkin olduğundan taarruz da o noktayı hedefliyor: bu "anlaşılmaz şairler", öfkesiz ve tepkisiz, (Gelecekçileri kastediyorum) İtalyan şiirini gerçekten yeniliyor bu kez. Simgeciliği, arı şiiri ve Gerçeküstücülüğü aşıyorlar, üstelik yitirmeden, dolaşımda tutarak. Gelenek'ten çağdaşlık'a uzanan sırat köprüsünde altın bir dengede duruyorlar. İtalyan şiirini iyi tanımayan okur, sıradan bir saptama gibi değerlendirebilir bu dengeyi. Ancak derinlere inerse

İtalyan liriğine sinmiş "memleket" olgusunu, içine, doğasına, kasabasına kapanmışlığı sezecek, ağırlığını duyacaktır. İtalya'da şair ve yazar önce Floransa'lı, Milano'lu, Siena'lı, oralı ya da buralı, sonra İtalyan'dır. "Comune" düzeniyle başlayan, asırlardır onunla beslenen "toprak" duygusu İtalyan birliğinin kurulduğu XIX. yüzyılın ortalarına dek sürer. Cavour'un "İtalya'yı kurduk, şimdi İtalyanları kurmalıyız" sözünün gerisindeki sancıdır. XX. yüzyılın ilk çeyreğinden başlayarak İtalyan aydını ve yazarı, İtalyan şairi hakikî anlamda dışarı açılmaya, öteki'ne ve kendisine birlikte bakmaya başlar. Bu açılma sürecinde III. Kuşak ve çekirdeği Hermetizm bilinçli, bilgili, sessiz sedasız bir öncüllüktür. Gürültüsüz, iddiasız gelir, sokulur ve dolaşıma girer: bugün hâlâ oradadır. İtalyan yazınını ve eleştirisini, hatta sanatını yeni dünyalara, yeni kuram ve poetikalara açan, onlara açılan, beslenen ve besleyen küçümen, kocaman bir harekâttır.

III.Kuşak/Hermetizm ikilliği, ikisi arasındaki izdüşüm sorunu, Hermetizmin dar anlamda şiirde, geniş anlamda kültür alanında olup bitmiş her şeyle içiçeliği, edebiyat tarihçilerini ve eleştirmenlerini bugün hâlâ kurcalıyor. Bu ikillik ve içiçelik Otuzlu yıllarda doğan yeni İtalyan şiirini, Hermetik çekirdekle sınırlamayı olanaksız kılıyor, antolojinin gövdesini çekirdeğin dışına taşırıyor. Bu taşmanın temel nedeni, birbirinden hayli farklı ve bağımsız kişilikleriyle öne çıkan birçok şairin, Hermetizmin yüreğinde ya da taşrasında, 1940'larda dağılan Floransa gurubu döneminde ve sonrasında, Hermetizmin tarihsel açıdan kendisini de aştığı ve III. Kuşak şiiri ile bütünleştiği yıllara da uzanan kesintisiz diyaloğu, dilyetisi ve poetika bağlamında hısımlığı sürdürmüş olmalarıdır. Döneme ilişkin antolojilerde "hermetikler" kolonunda sıralanan şairlerin birinden ötekine farklılıklar göstermesi, Montale ve Quasimodo, hatta Ungaretti'nin hermetik olduklarının savlanmış olması Hermetizmin çevresinde oluşan konum kargaşasının sonucu. Flora'nın saldırılarını unutmaya çalışırken Altmışlı yıllarda Eco ve Sanguineti'nin hedef tahtası olan hermetiklerin, hermetik olduklarını yadsıması var bir de: işte bu noktada işler iyice karışıyor. Bu kargaşada tarihsel koordinatları benimseyip işin içinden sıyrılmak en kolay yol, kuşkusuz. Ancak ben daha engebeli, hayli çetrefil bir düzene soyundum. Edebiyat tarihçilerinin Hermetizm çevresinde yarattığı kargaşayı da gözönüne alarak seçkiye üç düzlemde yaklaşmayı denedim: a) Hermetizmin tarihsel koordinatları içinde ka-

lan şairlerden: Mario Luzi, Leonardo Sinisgalli, Alfonso Gatto; b) çekirdekle dirsek temasında olan ve kalan, Hermetizm poetikasına yakınlıklarıyla tanınan, dahası, bazı antolojilerde hermetik olarak anılan yaşdaşlar: Giorgio Caproni ve Vittorio Sereni; c) biçem açısından Floransa Hermetizminin uzağına düşmelerine karşın farklılıklarında diyaloğu deneyen, gene dirsek temasındaki şairler: Sandro Penna ve Attilio Bertolucci.

Bu yedi şairle, Kırklı yıllarda iyiden iyiye işlerlik kazanan ve bugün hâlâ işlevini sürdüren Yeni İtalyan Şiirinin mozayiğini kurmuş oluyoruz. Bu şairler göl bitkilerine benziyor: suyun üzerinde yalnız ve kopuk, dibte birbirine karışmış saplarıyla kördüğüm. Biz bu antolojide sapları katedecek, kördüğümü koruyacağız.

Hermetizmi Kuşatma Denemesi

Hermetik metnin yapı taşlarını gelenek ve yazınsal aktarım olgusuyla ilinti kurarak aralarken, İtalyan liriğinin asırların içinden günümüze taşıdığı "büyük miras"ı bir yana bırakıp, XIX. ve XX. yüzyıllarla sınırlandığımızda, çağımızın ilk yarısında İtalyan'ın dizesine süzülmüş, her 'yeni'nin bünyesinde süregelmiş iki önemli şair öne çıkar: yansıma (onomatopeia) şairi Giovanni Pascoli (1855-1912) gerçek ile dilyetisi arasındaki bağıntı ve ilişkiyi göğüslediği, Gabriele D'Annunzio (1861-1918) kelimenin estetik ve sessel değerinde konakladığı için varırlar bize: Hermetik şairin *sessel anlam* kaygısının gerisinde dururlar. Simgeci şairin tını ile anlamı örtüştürme saplantısı ise, varış noktası farklı da olsa, gene kelimenin sessel değerinde derişir. O kelime ki, şiirsel söylemi arı anlamına kavuşturacak, gizem'e, ilk'e geri götürerek masumiyetini kazandıracaktır. Ungaretti'nin bütün şiiri bu ereğe ayarlı değil midir? Eugenio Montale söylem poetikasına yaslanır ve Tarih muammasını, insanın bu muamma içindeki yerini ve işlevini, mikrokozmo/makrokozmo ilişkisi içinden sorgular. Çağdaş İtalyan liriğinin bu iki ustası epeyce yazmışlardır Hermetizm geldiğinde. Hermetizm büyük, temel bir farkla gelir: *yeni* şairler simge'yi ve söylem'i dışlar, imge üzerine kurarlar metinlerini. İmge, simgecinin 'mutlak' ve durağan, tek anlamda dondurulmuş sözcüğünün ters kutbunda kıpır kıpırdır, ele avuca sığmaz, değişir, dönüşür, başkalaşır. Sesi soluğu, bir hayatı vardır. Şiirsel metin kavramı, metnin inşa edilen

bir örgü olduğu, örgünün özdekselliği, dokusunun çokseslilik ve çokanlamlılık barındırdığı, bir soluğu, bir hayatı olduğu bilinci[1] Hermetizm ile doğacaktır. Hermetizmin *yeni şiir*le eşanlamlılık kazanmasının temel nedeni budur.

Yeni İtalyan şiirinin çıkışı ('yeni' derken şiirsel metnin içeriden yenilenişini kastediyoruz) Otuzlu yılların sonuna rastlar. Genç şairler kuşağı (Oreste Macrì'ye göre III. Kuşak şairleri) simgesel olmayan bir evreni, 'şimdi'yle eş anlamlı bir olay, değişiklik, değişme, başkalaşım akısı olduğundan simgeleştirilemeyen, bir simgede dondurulamayan bir gerçek'i önerirler. Otuzlu yılların genç şairlerinin seçimleri kuramlarla gelen gürültülü bir öncüllük değil, deneyimciliktir; manifestoları şiirsel metnin kendisidir. *Letteratura come vita*, 1938, (*Hayat Olarak Edebiyat)* başlıklı yazısıyla Carlo Bo, *Il critico come scrittore*, 1938, (*Yazar Olarak Eleştirmen)* yazısıyla Piero Bigongiari hayat ile edebiyatı özdeşleştirirken, metin olgusunu da eleştirinin hammaddesi kılarlar. Hermetik şair, Jorge Guillién ve Pedro Salinas örneğinde olduğu gibi üniversite öğretim üyeliğini, şairliği, sanat ve edebiyat eleştirmenliğini, çevirmenliği kişiliğinde bütünler. Yaşlı ustalar (Palazzeschi, Ungaretti, Saba, Campana, Cardarelli, Montale, Quasimodo, Betocchi) eleştirel bakışla irdelenir, değerlendirilir ve yaygınlaştırılır. Çağcıl Fransız, Anglo-amerikan ve İspanyol şiiri, çağcıl ve çağdaş sanat müthiş bir hız ve görkemle İtalya'ya girer: Klâsikler ve Çağdaşlar İtalyanca'ya çevrilir. Birkaç örnekle sınırlarsak: Leone Traverso Hölderlin, Rilke ve Trakl'ı; Caproni René Char'ı; Bigongiari Ponge ve Dylan Thomas'ı çevirir; gene Bigongiari Conrad'ın tüm yapıtını yayına hazırlar, Macrì, Valéry ve Guillén'i, dahası İspanyol çağdaş edebiyatının hemen tamamını İtalyanca'ya aktarır. Bu açılım, bu kodlanmamış ve kendiliğinden öncül hareket, geleneksel eleştirmenler, özellikle Francesco Flora tarafından 'kapalı' anlamına gelen "hermetik" sıfatıyla kataloglanır. Flora, daha önce Croce'nin yaptığı gibi, 1936'da yayımladığı *La poesia ermetica* (*Hermetik Şiir*) adlı kitabında geçsimgeci şairleri, özellikle arı şiirin son temsilcileri Valéry ve Ungaretti'yi ağır bir dille yargılar ve mahkûm eder. Aslında "hermetik şairler" tanımına sığdırılmaya çalışılanlar III. Kuşak şairleridir. Grup homojen değildir: III. Kuşak içinde yalın ve kulağa seslenen bir

1) Piero Bigongiari'nin 1971'de hazırladığı Ponge şiiri antolojisi *Vita del testo* (*Metnin hayatı*) adıyla yayımlanır.

dilyetisini besleyen Sandro Penna gibi bir şairin hemen yamacında, Leonardo Sinisgalli ve Alfonso Gatto gibi, şey'lerin eskil anlamının modernliğin gerekleri ile içiçe geçtiği, masal ile söylen arası bir evrende kendi güncel imgesini arayan çağdaş insana yönelmiş şairler yaşar; Giorgio Caproni alaycı bir edayla ben ile Tanrı'yı konuşturma (İtalyanca'da io-Dio kelime oyunundan yaralanır) sorumluluğunu yüklenir. III. Kuşağın en genç şairleri arasında insanı, iletişim içindeki iki dünyanın sınırında gören ve konumlayan Vittorio Sereni de vardır. İzlek ve poetika açısından çok farklılık göstermelerine karşın ortak bir odaktan dağılan ışınlara benzerler. Hepsinin içine *yeni* bir rahatsızlık, dilin simgeci geleneği aşması gerektiği, dünyanın simgeci gizemle sarılmış olmadığı, aksine, geçmişin nostaljisinden arınmış bir değişme serüveni gibi, sürekli ileri kayarak yaşanması gerektiği bilinci çöreklenmiş, oturmaktadır. Hermetizmin yüreğinde ya da çevresinde beslensin, III. Kuşak şairinin ilgisi, şiirsel dilyetisinin gerçek ve Tarih ile kuracağı karmaşık ilişkide derişir. Simgeci şairin aksine Hermetik şairin gözünde sessizlik, şiirsel sözcükle ilişkisinde karşıt bir değerle yüklenmez: tüm canlılığı ve taşkısıyla o ilk düzeni bozar. Çağcıllığın tedirginliğini barındıran kelimedir Hermetik şiirin sözü. Sözün özü, Hermetizm, simgecilikle hesaplaşır: sessizliğin değil gürültünün, düzenin değil kargaşanın, arı olanın değil kirli olanın, bozulmuşluğun, çürümüşlüğün, bütünün değil parçanın içine yazılır. Simgeci geleneği tanır Hermetik şair, ama farklılığını da açıkça belirler ve belirtir. 1976'da Garzanti için *Idea simbolista* adıyla yayına hazırladığı Avrupa simgeci şiiri antolojisine yazdığı giriş yazısında şöyle diyor Luzi: "Şair, ilahî ifşanın (nura kavuşma) büyülü aracı, bir kâhin, bir peygamber olabilme uğruna göreli ve seçik ben'ini yokederek yaratımın gücünü dener kendi üzerinde. Hangi müjdenin peygamberidir? Gerçeğin yalnızca. Batı'nın ikiyüzlülüğü, bâtıl inançlar ve toplumsal us tarafından aşağılanmışlığından onu kurtaracak kadar sanrısal ve canlıdır o gerçek. Düşüncenin ve yorumun dışında varolan özdeğin gerçeğidir: insanın insan karşısında, Tarih ve sonuçta Tanrı karşısında keşfedeceği dev güç. Düşgücünün ateşinde düzeni eritir şair, ilişkilerin özgürlüğünü bulur yeniden, kendisini, özdeğin başınabuyruk, dağınık enerjisi ile özdeş kılar. Şiirin mutlak iktidarı, öğelerin, özlerine ve ilkel güçlerine geri verilmesi ile işlerlik kazanır". Aslında Luzi, Hermetikler adına söz alır burada: ilişkilerin özgürlüğü, değişim, dönüşüm, dahası baş-

kalaşım anlamı taşır; nitekim yeni İtalyan şiirinin göreli iktidarı, ilkel bir güce sahip olmaktan çok, dönüşüm gücünü içinde barındıran, değişmeye yazgılı olduğundan hiçbir mutlak değerle özdeşleşemeyen öğelerin sorunsal kılınmasıyla işlerlik kazanır. Bu bağlamda şiir de Hermetik'in gözünde mutlak değer değildir.

Hermetik metnin inşasına dönelim: yazı, imgelerin analojik bağıntılar silsilesi içinde eklemlenişi ile kurulur, klâsik "manâ" yı ve izleği gözetmeyen, 1945 sonrası şiirini kuran *non-sense*'e henüz varmasa da, sessel uzamla çoğul anlamlar alanı yaratma, *paradigma*'yı olabildiğince çeşitlendirme uğruna, *oksimoron*, çevrikleme, devrik sözdizin gibi retorik figürlerini alabildiğine kullanır. Hermetik şiire yöneltilen kapalılık ve bulanıklık suçlamaları özellikle arı şiirin temsilcileri, Ungaretti ve Valéry, dahası Gerçeküstücüler için gündeme gelebilirdi. Hermetik metin için kullanılması gereken tanım kapalılık, bulanıklık değil, karmaşıklıktır: hermetik metin okurunu, dilin ilk anlamını sürekli dönüştürüp başkalaştıran ve okurun bakışına yeni odaklar kazandıran metiniçi bağıntıları ve ilişkileri kullanmaya zorlar. Bu çetrefillik, bu zorlu metin Barthes'ın özlediği safdil olmayan, safdil bir manâcılıkla yetinmeyecek bir okuru talep eder. Gerek hermetikler, gerekse ardından gelen kuşak, durağanlığa yatkın bir dünyayı temsil etmez ve yorumlamaz, aksine, gerçek akısının şiir dili üzerindeki etkisini, şiir dilinin gerçeğin dilegelişinde nasıl belirleyici olabildiğini göstermeye davranır. Yeni şiirin çağrısı, kısaca, şeylerin tözü ve görünüşü, her yaşanmışlığın geçmişi ve şimdi'si üzerinde düşünmektir. Bu, tasarım ve imgelemenin, çağdaş insanın gerçeğinde kendine yeni bir yer bulması gerekliliğinin ifadesidir: tasarım ve imgeleme hakikat arzusundan çok yanılma arzusundan doğarlar. Alfonso Gatto, 1940'da "Corrente" dergisinin sayfalarında bu yanılma korkusunda konaklar: "Hepimiz yanılmaktan korktuk: şiir yalnızca bir erdem önerisi, ve tuhaftır, insanın yitirdiği özgürlüğe karşılık gelen bir ahlâk zevki oldu bugüne kadar, bugün de durum değişmiş değil.(...) Bizler, bu asrın telâşı ve farfarası içinde tarihsel bir sessizliğin karanlık simgeleriyiz: kendimizden söz etmeyi asla beceremiyeceğiz belki, ve şiir, imge yüklü usuyla umutlandırıyor bizi; şiir ki, her zaman doğal ve anonim bir mutluluk olagelmiştir". Gatto'nun altını çizdiği imge yüklü us ilk kitap *Isola*'da (1932) yansır. III. Kuşağın en özgür, en kendine özgü şairi Sandro Penna, Gatto'nun ilk eleştirmeni olarak "L'Italia letteraria" dergisinde, Gat-

to'nun kıpır kıpır kösnüllüğünün, Gerçeküstücülüğe oranla "daha masum bir işlevi olduğu" iddiasını atar ortaya. Haklıdır. Şairin ilk kitapçığını kapatan iki mısra en kısa, en yoğun şiir tanımları arasına girebilir: "Evrendir şiir / uzam ve ada, açar beni kapatır". Şiir genç Gatto'ya, psikolojik anlamda açığa çıkmayan ben'in içindeki adayı koruyarak kendi dışına çıkabilme, şeylerin dinamiğine karışabilme olanağını sunar. İnsanın en doğal duygularından biri olan bu yanılma korkusunda şiir, nostaljisiz, dışa açılarak yaşanması gereken bir risk olarak algılanır.

Carlo Bo "Il frontespizio" dergisinin Eylül, 1938 sayısında çıkan *Letteratura come vita* (*Hayat Olarak Edebiyat*) başlıklı denemesinde edebiyatın anlamını ve işlevini şöyle açıklamaktadır: "Bizim yazınımız insanın merkez bölgelerinden gelir, ruh durumlarımızdan, mevsimlerimizden ve zavallı hayat kavgamızla koşullu bir tutkuda çözülmesini imkânsız kılacak bir anı yükü vardır. (...) Devinimine, bengi varlığına kaynak olan şey yaşamsal bir referansın söze dönüşmesidir, (...) Bu bağlamda edebiyat bir kimliğe uzanır, sıradan gerçeğin zıddı bir gerçek yaratılması, bir simgenin ete kemiğe bürünmesi, zaman içinde sınırsız, tarih olasılığından ve her türlü yapıdan yoksun bu varoluş için çalışır. (...) Her cümle bir hakikat talebini de birlikte getirmeli, diyalog gereksinimize bir sungu olmalıdır: bile isteye kapanması durumunda ikiye bölünmüş, yaşamdan yoksun, işe yaramaz bir hakikat kalır geriye"

Gene "Campo di Marte"[2] (n.7-8, 15 Nisan 1939) dergisinde Piero Bigongiari yeni şiirin izleğe başkaldırdığını açıkça belirtir: "Bir

2) "Campo di Marte" adını, Floransa'nın Fiesole eteklerindeki bir semtinden alır. Dante'nin İlahi Komedya'da sözünü ettiği, ve Floransa şehrinin kurulmasına neden olan Fiesole'lilerle Floransalıların arasındaki savaş burada yapılmıştır. Dergi Alfonso Gatto ve Vasco Pratolini'nin yönetiminde, 15 günlük aralarla 1 Ağustos 1938'den 1 Temmuz 1939'a kadar yayımlanır: Ungaretti ve Montale'ye büyük önem ve yer vermesinin yanısıra, Tozzi, Vittorini, Gadda, Landolfi, Alvaro ve Bilenchi gibi genç ve daha yaşlı romancılara da tanınma olanağı sunar. Derginin önemli bir başka işlevi de Faşist sansürün İtalyan olmayan her şeye kuşkuyla baktığı bir dönemde yabancı edebiyatlara yönelmiş, yabancı yazar ve şairleri İtalya'da tanıtmış olmasıdır: Keats, Valéry, Cremieux, Pound, Rilke, Trakl, Rousseau, Apollinaire, Puskin, Gide, Du Bos, ve tabii Mallarmé ve Poe, şiir üzerinde kuramsal düşünmeleriyle büyük ilgi toplarlar. Bu yazarlar yalnız çevrilmekle kalmaz, eleştirel açıdan değerlendirilirler. İşte bu yanyana yürütülen uğraşlardır ki İtalya'da şair figürünü köktenci biçimde değiştirmiş, onun, metni içerden okuyan, yaratılışı esnasında olup biten her türlü olguya, bitmiş metne değil de metnin oluşumuna yönelen, onu kurcalayan eleştirel zekâsını ve yaratıcılığını da, aynı oranda öne çıkarmıştır. Karşılaştırmalı edebiyat, manânın değil anlamın, daha doğrusu anlamların (metnin çokanlamlılığı) inşası süreci, içse uzamı, metinlerarasılık, çoğul okuma önermeleri gibi kavram ve yöntemlerin tümü İtalya'da Hermetiklerce başlatılmıştır.

konuda hepimiz anlaşıyoruz belki: hepimiz uzlaşmalar karşısında pek az duygusalız. Edebiyat şaşkınlıklar ve hayretlerle beslenen bir bilimdir, duygusal veya ülküsel bir edim değil: bir doğa veya psikoloji dekoru da değildir şiir. Bir çukurun bizi durmadan dibe çeken duvarında duygusal olmayan ve tek başına yüreğin söylenini yaratabilecek bir ipin ardına takılıp izleğe başkaldırabiliriz. Bu, şiirin gündelik imgesinin bittiği noktada vardır"

Hermetiklerin yazıları, dahası mektupları, edebiyat üzerine yoğun düşünmelerle tıkabasa doludur. Adını Hermetizm koyalım, ya da koymayalım, gelenekçi İtalyan eleştirisinin "kapalılık"la suçladığı şiirin gerisinde, kısaca, a) metnin kendisine dönüklüğü (şair, gerek şiir gerek düzyazı biçiminde kendi yazısına gönderme yapar, kendi yazma biçimleri üzerinde düşünür); b) almaşmalı imge tekniğinden güç alan analojik bir dil; c) akıp giden gerçek biçiminde algılanan 'olay'ın (fenomen) üzerinde yoğunlaşan dikkat; d) yazarın psikolojisinden sözetmeme; e) iç anlamsal ve içsessel bağıntılarla metne sindirilen geçicilik, değişme, dönüşüm, başkalaşım, mutlak-olmama, dünyanın dış görünümünün dondurulmasının ve yorumlanmasının olanaksızlığı, okunur.[3]

Şairlerin Öyküleri

Alfonso Gatto en erken gelen Hermetik şairdir. *Isola*'yı 1929-1932 arasında yazar. Bu küçümen kitapta şeylerin ve yaşanan olayların özdeksel duyumu Gatto şiirinin en tipik özelliği, lirik bir tonla bütünleşerek ulaşır Gatto okuruna. 1941'e kadar Gatto'nun tüm 'iş'inde, düzyazıdan ivme alan yeni bir şiirsel düzyazı yaratma uğraşı sezilir. Örneğin *Pazar*'da , Penna'nın 1939'da vurguladığı gibi, Gatto şiirinin en önemli ögesi, masum bir işleve ulaşan canlı bir tensellik öne çıkar: *eros* görünmelerde, ayartıcı görünüşleriyle açık seçik, tüm netlikleriyle beliren imgelere işlenmiştir: kadınların yüzleri, erkeklerin topukları net ve çıplaktır, imgeleri soğuran hava diridir, tazedir, mutluluk duyurur. Simgelenmiş bir dünya karşısında değilizdir, hemen farkederiz: şair gerçekle karşılıklı düşürür kendisini: kösnü ve arzu kişisel, duygusal veya psikolojik değildir,

3) Hermetiklerin dergisi "Campo di Marte" ve o yılların şiiriyle ilgili güncel bir değerlendirme için bknz. Ruggero Jacobbi, *"Campo di Marte" Trent'anni dopo* 1938/1968, Firenze, Vallecchi, 1969.

metinde sıralanan objelere dağıtılır, onlarla ilişki kurar. Yazısında hep bu doğallığa sadık kalacaktır Gatto: "Bütün fırsatları kaçırır şair, inatla onları arasa da. Drama kişi bulamayan bir diyoloğun muhalifidir. İstese de bulamaz. Dram daha sonra gelir ve insanın kendi doğallığına iman duymasıdır, her zaman."(4) Tüm yapıtında "sevdalı kelime"nin değerini korumuş olması, kendi gerçeğine duyduğu doğal sevdaya, onu, seçtiği imgeleri katederek yaşamasına bağlıdır. *Morto ai paesi* (*Köylerde Ölü*) (1933-1937) ve onu izleyen *La memoria felice*'de (*Mutlu anı*) (1937-1939) Gatto, çocukluk anılarından sözeder (aynı yıllarda bu izlek Ungaretti ve Montale şiirinde de hayli etkindir); ancak, nostaljik bir *mitos* değildir çocukluk, aksine şimdi'ye taşınmış, şairin kendi dışında, sürekli güncelliğini aradığı bir zaman dilimidir: "Seni arıyorum / aşk imgesi, benim değilsin ki". Gatto'nun savaş ertesinde yazdığı en hacimli toplam, *La forza degli occhi*'de (Gözlerin Gücü) (1950-1953) o ilk coşkuyu korur: şair, bir şiirinde dediği gibi "bengilikle dalgın çocuk"tur hâlâ. Bunun nedeni, şairin çocuk saflığını geri kazanma eğilimi değil, aksine, masmavi gözleriyle (çoğumuz, Pasolini'nin *Matteo'ya göre İncil*'inde Pietro rolünde görmüş olmalı Gatto'yu), otantikliğine sevdalandığı imgeyi soğurmasıdır. Çünkü bir başka şiirinde dediği gibi: "geçen için bengidir her şey, / bir kez duyulan ad bile" Kısaca, Gatto'nun okuruna sunduğu tansık bir simge değil, şiiri kuran ben'in bakışına ve sesine, çoğulluklarıyla kimlik veren olayların tansığıdır.

Gatto'nun ilk eleştirmeni *Sandro Penna*, aslında pek az eleştiri yazısı yazar: bütün hayatını, 1928-1929 arası yazmaya başladığı dîvan'a adar. Aslında Hermetiklerin dar çekirdeğinin dışında oluşur Penna şiiri, ama Hermetizm'den beslenir. Penna şiirinde öne çıkan iki atardamar, doğal bir dil, ve kösnüdür: tüm Penna şiiri inanılmaz bir süreklilik içinde bu damarlarla beslenir. Penna, dünyaya sesini veren ben ile, sürekli izlediği fantazma, kurtulamadığı, belki de kurtulmak istemediği, cehennemî oğlan ile, özgürlük, hafiflik ve bir görünüp bir kaybolan figürlerden kurulu dünya arasındaki bağıntıyı iyi anlamış bir şairdir: "Zincir sandığınız dünya / derin uyumla örülüdür." Penna'nın önerdiği genel dünya görümü, gerçeği süzen bir filtredir, bir bakıma; öyle ki, an gelir sahnede yalnızca iki kişi kalırlar: şair ve oğlan. Geriye kalan her şey ya bütünüyle dışlanır, sanrıdır ya da, bir görünür bir kaybolur. Penna'nın

4) Alfonso Gatto, *Un preambolo quale congedo, Poesie*, Milano, Mondadori, 1967, s.271.

1929 tarihli ilk şiiri (Hayat... seher vakti trende) şairin gelecekteki poetikasını biçimlemiştir bile: hayat ve voroluş hemen her zaman bir iç-dış dinamiğinde algılanır: bir *iç* (arzular, kösnü ve genç denizcinin uzandığı cinsel doyum), ve empresyonist bir edayla, yaklaşık ve flu bir peyzaj olarak algılanan bir *dış*. İlk baskıda metin, Penna'nın sonradan çıkarmayı yeğlediği şu dizelerle kapanır: "uykuda isterdim yaşayayım / tatlı gürültüsünde hayatın". Bir doğum öncesi uykusuna dönme arzusu okunur bu dizelerde; nitekim Penna hayatının büyük bölümünü yatağında, nadiren sokaklarda, ama hep uykuyla uyanıklık arası bir bölgede geçirmiştir. Oğlanlarından birisinin belirmesiyle uyanır, dirilir, sonra tekrar o bölgeye döner. Ölümünden 4 yıl önce yayımlanan düzyazılarına da (*Un po' di febbre*, 1973, *Biraz Humma*) aynı iklim kuşağı egemendir. Ancak görünürdeki bu monotonluk, dizenin (9 heceli mısra) taşıdığı şarkı ritmi ile zenginleşir. Bazı yetkin eleştirmenlerin savladığı gibi Penna'yı büyük çağdaşlar arasında konumlamasam da, Caproni'nin yargısına, onun, çağdaş İtalyan şiirinin *Latium* bölgesinde kendisine çok özel bir yer açmış olduğuna, ve Penna'nın, çağdaşlar arasındaki tek mutlu şair olduğu yargısına katılıyorum. Bu mutluluğun kaynağında, acıyla değil doyumla, Penna'nın 50'li yıllarda çıkan bir şiir toplamında sözünü ettiği "tuhaf yaşama sevinci"yle beslenen bir tür aşk şiirine çalışmışlık vardır. Demek ki Penna'nın dizesinde sürekli bir doyum, düş ile hayatın bütünüyle örtüşmesinden doğan bir hoşnutluk okunur: orada ahlâk ve tabu yoktur, iyilik ve kötülük eşanlamlıdır: "İyinin kötünün üzerine hafif çöker kurşun gibi / tad almanın tatlı acelesi"

Penna gibi *Attilio Bertolucci* de Hermetik çekirdek içinde bir "outsider" olarak değerlendirilebilir. Ancak, ilk iki kitabına (*Sirio*, 1929; *Fuochi di novembre*, 1934) baktığımızda, yakın gerçeğini söze dökmek için şairin seçtiği yalın ve derinliksiz dilin, Gatto'ya egemen o muamma duygusunun bütünlediği, görünürde anlamsız, lirik olmayan imgelere yaslandığını anlarız hemen. İlk şiirlerinden birinde (*Solitudine, Yalnızlık*) bir soruyu yanıtlamayı dener: "Yalnızım ben / nehir büyük, mırıldanır / Kim var orada?" Metin ilerledikçe imge kalabalıklaşacağı yerde tenhalaşır: ve sonuçta, su ve suyun şarkısı kalır yalnız. Bu arada şair, her dörtlüğün başında aşamalı olarak yanıtlar sorusunu: "tekne değil", "hiç kimse". Bertolucci'de yalın, engebesiz, neredeyse "naif" bir dilyetisi ile, "bilinmezlik" olarak algılanan gerçek duygusu arasındaki karşıt bağıntı

öne çıkar: ileride neler olup biteceğini bilmez şair yola çıkarken, bu yüzden ne belirtir, ne betimler, ne de temsil iddiası vardır. Ungaretti'nin anlamla yüklü simgesel gerçeği değildir onunki, Montale'nin allegorik gerçeği de değildir: Bertolucci olabildiğince basite indirgenmiş, imgelerin bağımsız birer im olarak yaşadığı bir peyzajın uzamında gezinir. Bertolucci şiiri, otobiyografi ile günce arasında bir ara bölgeye yazılır. Okuruna ancak kendisinin bir araya getirmeyi denediği, çağrı/şım gücünden yoksun imler sunduğunun bilincindedir: gizli bir anlamın metaforu değildir bu imler; bir geçişteki anlar, uçuk, yumuşacık görümlerdir. Bununla birlikte Bertolucci, imleri çağırıp, onları biraraya toplamayı deneyişiyle Hermetizmin yörüngesinde dönen bütün III. Kuşak şiiriyle arasındaki kılpayını ele verir gizliden gizliye. Şiirine işlediği masal boyutunu da eklersek, zor bir sınıra yerleşir, ve geçiçi, uçuk imgelerin şairi olarak tanımlar kendisini. Nitekim eleştirmenler (Bertolucci'nin ilk yetkin okurları Montale, Gatto ve Luzi'dir) Bertolucci şiirinde, olayların içinden dışına, durumların öncesinden sonrasına yönlenen bir devinimin varlığı konusunda birleşirler. Bu devinim doğrudan bir anlatı ile yazıya geçirilir: psikolojik katılım, heyecan, heleyan ve hezeyan nerdeyse sıfır noktasındadır. Bu yönüyle arkadaşı Penna'nın hezeyanlı kösnüllüğünden ne uzaktır Bertolucci.

Giorgio Caproni tad, koku ve sesten oluşan bir gerçekte özümlenen, çelişkileri ve karşıtlıklarında duyumsanan (tatlı-kekre, ışık-karanlık v.b) imgenin tenselliğine ve kösnüsüne duyarlıdır. Bu poetikayı kısmen benimseyen Vittorio Sereni: "Caproni'de zıt ve benzeşmeyen şeyler; tekdüzelik ve canlılık, yalnızlık ve ikillik, nakarat ve ezgi (Silvio Ramat'ın sözünü ettiği "sahte ezgi"), uyak ve uyağın kırılması, yarım uyak (assonance) ve ters uyak (dissonance) birbirine halkalanır"[5] diyerek Caproni şiirinin ana hatlarının eskizini çıkarmıştır. Bu imgeleri açık seçik belirler genç Caproni: karanlık, loş hanlardan kaçan diri ve taze kadınlar, pencerede beliren ve yeni soyulmuş meyvaya benzeyen genç kızlar, babasının yanıbaşında yürüyen ve katran limanının kekre kokusunu duyan şairin kendi imgesi. Ancak Caproni yapıtının temelinde bir karşıtlık vardır: şair aşk şiiri yazar yazmasına, ama incelmemiş, ham bir dil kullanır. Caproni'nin ilk iki kitabında gezinen imgeler Caproni yapıtı-

5) Vittorio Sereni, *Giorgio Caproni*, AA.VV, *Poesia italiana. Il Novecento*, vol.II, Milano, Garzanti, 1980, s.610.

nın hakiki kahramanını gizler: Caproni, her olayın ikilliğini algılamaya gönüllü bir ben'dir aslında, karşıt iki figürün, ben'in ve Tanrı'nın (io-Dio) birbirine eklemlendiği son metinler de dahil olmak üzere bütün şiirini bu ikillik üzerine kurar. İlk döneminde peyzajın kösnül algılanışı ile kendi arzusunun bilinci arasında, tıpkı bir ayna karşısında duruyormuşçasına, koşut bir ilişki geliştirir. Ben'in arzusu ve peyzaj aynı özelliklere sahiptir, bu yüzden bu özelliklerin tensel, kösnül nitelikleri, dış nesneler ve iç dünya, ben'deki kapılma, ayartılma süreci aynı sıfatlarla tanımlanır. İmgelerin zahirî doğal tonu, dile dökülemeyen, metinde neredeyse gizlenmiş, okurun, ancak bir rahatsızlık duygusuyla vardığı bir şeyleri gizler hep. Dil, yalınlığına karşın, Hermetizm'e özgü dolaylı ve analojik mesaja benzer karanlık, kuytu bir bildiri taşır. Caproni'de de, Hermetiklerin ayrıcalıklı *topos*'u, bütün III Kuşak şiirine egemen o kaçak, elden sıvışıp giden figür vardır: kişi ya da nesne geçicilikleri ölçüsünde vardır ancak, onlara sahipliğimiz an ile sınırlıdır.

Leonardo Sinisgalli, Nobel bilim ödülü sahibi Enrico Fermi'nin Via Panisperna gurubunda matematikçi ve fizikçidir. Hermetik şiirin büyüsüne kapılır: şiir daha önce şairlerin dünyasına giremeyen başka dilleri, özellikle de bilim dilini bünyesine alabilir. Bu, Hermetizm poetikasının değerlendirilebilmesi açısından önemli bir unsurdur: bu şairler sayesinde edebiyat, sanat ve bilimler için ortak bir imgelemden söz edilebilmektedir bugün. Zaten her çağdaş şairin söylemi, gizliden gizliye çağımızın uygarlığı üzerine bir söylem değil midir? Sinisgalli, olgunluk yıllarının *L'età della luna* (*Ay Çağı*) (1962) adlı toplamındaki bir düzyazıda türlerin ve söylemlerin ortak bölenine ışık tutar: "Şiir-olmayan Şiirin gizli bölgesidir. Descartes'ın haçı ile büyüdü geometri, pozitif ve negatif. Cebir, imgeselle göğe değdi. Güçler için, biçimler için bir yazı buldu, bölünmezin veznini keşfetti. Göze, gerçek'in, sıfırın, hiç'in ötesine bakma olanağını sundu". Nesnelerin ötesine uzanan bu bakış, ilk şiirlerinden başlayarak (özellikle *18 Poesie*, *18 Şiir*, 1939; *Campi Elisi*, 1939) Sinisgalli için büyük önem taşır. Şairin gözünde bütün evren aynı dinamiğin içine yerleşmiştir: *Bir sinek için şiir (Poesia per una mosca)* , *Bir ağustos böceği için şiir (Poesia per una cicala)* yazar, çünkü evren hep aynı dinamiktir, küçük böcekler için, bütün canlılar için. Nitekim Sinigalli, baştan sona, bir yıldız, bir karınca, geometrik bir nokta, ya da bir insan olsun, aynı davranış özelliklerini sergileyen, devinimli biçimlerin kaynaştığı bir imgelemi öne çıkarır. Onun gö-

zünde dünya sürekli bir değişim içindedir, şiir de dahil olmak üzere her olgu ve her olay geçici görünmelerdir yalnızca. Vittorio Sereni, "Tempo" dergisine yazdığı yazıda vurgular: "İlk başlarda yoksun olduğunu düşündüğümüz o içselliği, yaşanan sahneleri sevgiyle seyrederek, nesneleri, çevreyi, sokakları gün be gün keşfederek buldu Sinisgalli (...): bu, geçip giden zamandan hâlâ bir zenginlik koparmayı bilen birinin sevincidir".

Genç *Vittorio Sereni*, görünen ve görünmeyen öğelerin bileşik imgelemini benimser, 1941'de *Frontiera* (*Sınır*) adlı ilk kitabıyla gelir. Sereni'nin sözünü ettiği, canlılarla ölüler arasındaki mutlak sınırdır: sınırın bu yakasında ve öbür yakasında, olabilir olanla olmayan, hakiki olanla olmayan arasındaki noktalar birbirinden eşit uzaklıktadır. İnsan ve şair olarak Sereni tam ortada, sınırın üzerinde, başka hiçbir biçimde barışamayacak tarafların çözümsüz karşıtlığını çözümleyen aracı konumundadır. "Campo di Marte"de (Yıl II,n.2,15 Ocak 1939) çıkan *Giorno di Sant'Anna* (*Azize Anna'nın günü*) başlıklı düzyazısında manzaraya ve insan çelişkileri arasında devinen rüzgâra kendi görüşünün anlamını aktarır: "Böylece gözler gitgide siyahlaşan bir çizginin, evlerle su seviyesini net bir biçimde birbirinden ayırdığı karşı kıyıya bakıyor içgüdüleriyle: rüzgâr. Bu tarafların efendisi. Hayatımızda bir anlamı olacak hep. O anlam ki, bütünüyle çözülemez olmasa da hep çelişik olacaktır, ebediyyen" Aynı yıllarda ilk şiirlerinden *Strada di Zenna*'da (*Zenna sokağı*) şöyle der: "Siz ölüler, hiç huzur vermezsiniz bize / sizindir belki / yapraklardaki sızıltı" Konuşma dili ve günce tonu Sereni'nin tipik özelliğidir. Saplantıya dönüştürmemekle birlikte, sürekli görünmeler ve fantazmalarla kuşatıldığını hisseden bir ben'in endişe ve rahatsızlıklarını büyük doğallıkla aktarırlar okura. Bu bağlamda Alfonso Gatto, daha 1940'da, Sereni'nin "sesin ilk niteliğini" koruduğundan söz etmiştir. Bütün Hermetikler gibi Sereni de, hışırtı, bisikletin geçişi, trenin geçişi olarak betimlediği "anı imgelemi"ne büyük yer verir; ama diyoloğun öteki kişisi olan kadın figürü çeker gider rüzgârda, akşamın içinde yiter. Bu geçiş, bu ses, bu yakalanamaz figürler, Sereni'nin, iletişim kurabileceği, yarattığı varlığın orada, metinde gerçekten varolduğuna inanabileceği tek araç olarak şiirini yönelttiği, genelde kadın olan 'öteki'nin hatlarıdır. Sereni'nin şiiri, gerçek ve gerçek olmayan olayların kendilerine mekân kurduğu kuşku şiiridir. Savaş adeta kazılır şiirine: Cezayir'de ve Fas'ta, esir kamplarında tutuklu kalır, *Diario d'Algeria*,

1947 (*Cezayir Günlüğü*) bu yaşanmışlıktan doğar. Fragmanların kurduğu diyalog ve günce dilini özellikle bu kitapta dener. Şimşek tadı bırakan kısacık dizelerle canlılar arasında belirip kaybolan hayaletler 'öteki' ile sürekli diyalog içindedir: "Ölmeyi bilmiyor / ölüler bizim gibi". Şairin baktığı yer öte taraftır, ancak muamma çözülmez, aksine, bu tarafa, hayata ve onun gerçeklerine aktarılarak büyük bir titizlikle korunur.

Benzer bir diyalog tutkusu *Mario Luzi*'nin şiirinde, daha başlarda belirgindir. İlk kitap *La Barca*, 1935, (*Tekne*) ile Luzi imanlı bir diyalog çağrısı başlatır. Dünyanın sağırlığı, şairi yalıtılmış bir figüre dönüştürme riski karşısında yarım yüzyılı aşkın bir süredir bütünlüğünü ve sürekliliğini koruyan Luzi'nin dili *sui generis* bir yola davranır: Okuruyla aynı noktada, aynı odaktadır: gerçek nedir? Yolun başında ne kendisi ne okuru bilir yanıtı: "biz" adılını çok sık kullandığı ilk yıllar çoğul, ortak bir deneyim adına söz alır. Söylemindeki sırdaşlık ve itiraf tınısı ülküsel dünyayı çağırmaz asla, ne temsile davranır. Luzi şiirinde şeyler göründükleri gibidir: bu yönüyle şair, daha ilk kitabında, İtalyan şiirinin kökenine, çok sevdiği Stilnovizm'e ilgilidir. Luzi'de kelimenin taşıdığı o sırdaşlık tınısına hemen kapılırız, şair çünkü, ilk kitabından bugüne değin aralıksız, ortak bir serüveni, kutsalın ve insanın yaradılışının cazibesini anlatır. Dünyayı gözleri önünde değişirken seyretmekten, bu değişimin, kendi bilincini, kendi bilgisini değiştirdiğini görmekten hoşnuttur. Nitekim Luzi şiirinde ne Ungaretti'nin cinleri, ne Montale'nin fantazmaları vardır. Onların aksine, 'yok' figürlerden söz etmez hiç, onun figürleri 'var'dır, gizli değillerdir, şair ve yazı yol aldıkça belirirler. Şair yol boyunca öğrenir, kendi serüveniyle esrimiştir.

Luzi'nin 'iş'ine toplu bir bakış, *Nel magma*, 1963 (*Magma'da*) kavşağında, şiirin iki ayrı yatağa aktığını farkedecektir: ilki, şairin, diyalog susuzluğuyla, ben'i besleyen, ona karmaşık ve değişmeye gönüllü bir kimlik sunan olay ve kişilere doğru aktığı dönemdir. "Campo di Marte"de (Yıl II, n.2, 15 Ağustos 1938) yayımlanan eleştiri yazısında sorar genç şair: " an ile sınırlı olanın, geçiciliğin tanımı (...) ne diyebiliriz ki?" Birkaç paragraf sonra gene kendisi yanıtlar sorusunu: "Hayatımız bir sorun olarak ele alındığında, tözsel sorunsallığını yönlendirerek sürer, (...). Bizim sayfamızda aramanız gereken ölçü değil, ortak ve tekil 'olay'ın, dürtücü bir kuşkuya aralıksız önerilmesidir". Luzi poetikasını baştan sona anlamak

olayları çelişkileri, karşıtlıkları içinde kavramakla mümkündür: Luzi için her an'a, her olaya, her kişiye içkin bir kara ve ak, olumlu ve olumsuz vardır, ancak her sorunun iki kutbu yalnızca görünürde karşıttır. Derin dinsellik duygusuyla yüklü Luzi şiirinde insan, insansal ve laik özellikleriyle vardır, günahkâr, hem masumdur, ikil ve çoğul hakikatın merkezinde durur. Dünüyle bugünüyle Luzi şiiri hayata, varoluşa, olay'a içkin gizemi, gizemin et ve kemiğe dönüşmesini, muammayı ve muammanın keşfini yaşayarak hayatta olmanın büyüsüne duyulan bütünlüklü, sağlam bir imanın yazıya dönüşmesidir. İlk şiirlerinden *Cimitero delle fanciulle*'den (*Genç kızlar Mezarlığı*), 1936, okuyalım: "Uzamdan / uzak kof bir rüzgâr / ayaklanır ve sizi konuşur damlarla, siz ölüsünüz./ Ama ben, varım: doğam, imanım, zamanım var / insanlığım / bengi tözlerden aşka aracıdır / hâlâ ve gün, hayatlarla yüklü / dönenir burada susarken / gölgenizin denizi ayağımda (...)". Şair merkezdedir, bunu vurgulamak istercesine "Ama ben, varım" cümlesini tek dizede yalıtır: o var'dır, hayattadır, bunun keyfini, ayrıcalığını yaşar. Ancak hayat, ölümle, gölgelerle, suskun ölü gençkızlarla sevdalı bir diyalog kurmasını engellemez, ölüm çünkü, paradoksal bir biçimde, şairin hayata duyduğu imanı körükler. Ölümün toprakçıl, karanlık görümünde şairin gözleri ışığı seçer, gövdesi hayatın ağırlığını ve önemini maddesel olarak hisseder. "Ben varım" derken kastettiği, kendisinin orada olduğu, sesinin ise, 'yok olanın' sözcülüğünü üstlendiğidir. Hayat ve varolma, zamana, 'olay'a ve Tanrı'nın gelişine (avvento) karşı tükenmez bir iman şeklinde belirir. *Avvento notturno*'da (*Gece geliş*), 1940, Tanrı'nın gelişini gece bekler, çünkü gizemin ve Tanrı'nın görünmesi, kuşku ve iman töreni geceye ayarlıdır. "Yaradılış" gün ışığında yaşanır ve izlenir; Luzi'nin imgeleri bu dinamiğin devinimini, değişimini, dönüşümünü yansıtır. Aslında şair, modern dünyanın içinde aşındığı, tükendiği bir ikiciliği çözümleyen aracıdır, sorunları ikiye bölmez, şairin aynı ölçüde kendisine yakın hissettiği karşıtlıklarla beslenir, zenginleşir. Bu bağlamda Luzi, çağdaşlığın öncülerinden olmanın yanısıra, çağımızın en önemli klâsikleri arasındadır.

1945 Sonrasında Hermetikler

III. Kuşak şairlerinin ilk dönemlerinde, bile isteye, uzunca konakladım: amacım Otuzlu yılların sonuna doğru hermetik çekirdeğin, ve bireyselliklerini korumalarına karşın onun ekseni etrafında dönen poetikaların gövdesini çıkarmaktı. Antolojiye aldığım şairlerin her birinin özel öyküleri olduğunu, gençlik şiirlerine içkin töze sadık kalmakla birlikte, yılların ve etkileşimlerin içinde değişip, dönüştüklerini söylemeye gerek yok. Bu değişime kısacık bir bakışın poetikların varış noktaları açısından, uçuk, cılız da olsa, okura ışık tutacağına inanıyorum. Yer meselesi önümü tıkadığından, bir *sinopsis* kurmakla yetineceğim.

Hermetizm II. Dünya Savaşı ertesinde aşılır aşılmasına ancak bütünüyle tükenmez, 1945 sonrası şiirinin ana hatlarında sürer. III. Kuşak şairlerinin psikolojik olmayan, ama kişiliğini silebilmiş, 'olay' olarak Tarihin içine yerleşmiş bir ben'i benimsemiş olmaları Altmışlı yıllardan başlayarak denenen yenileşmenin simgesel olmayan, ancak varlığıyla sürekli bir dönüşümün serüvenini anlatan bir ben'in ve (dilyetisinin) üzerinde yoğunlaşır. Büyük Avrupa simgeciliğine demir atmış şairlere oranla 1945 sonrası İtalyan şairleri kelimeyi çürüme, çoğulluk, gürültü (simgeci sessizliğin karşıtı olarak) olarak duyumsar. Bu izlek, Ungaretti ve Montale'nin, Valéry ve Eliot'un çağdaş dünyayı göğüslerken duydukları dehşetten arınmış bir doğallıkla işlenir şiire. Diğer ülkelerde olduğu gibi, İtalya'da da, birkaç on yıl sonra patlayacak poetikaları kuvözünde yaşatan Hermetizmin ertesinde şiirsel dilyetisine bakış değişir: dilin işlevi bütün ve çokyönlüdür, türler ve poetikalar dilde buluşur, örtüşür. Altmışlı yılların başında Barthes fenomeni patladığında, Saussure'ün kuramları dolaşıma girdiğinde, Lacan düşüncesi yayıldığında, Otuzlu yıllarda doğan İtalyan şiiri, yazıyı dolu bir mekân, edebiyatı ideolojik kulluğa başkaldıran, buna katlanamayan, aksine çağdaşlık bilincinin öncüsü bir pota olarak kavramaya uzun süredir hazırlanmaktadır, bilgili ve idmanlıdır. Barthes'ın kültürel dillerin kipliklerini (modalité) imlediği, Saussure'ün işlevsel dilbilime mekân hazırladığı, Lacan'ın bilinçaltının dilyetisi, dilyetisinin bilinçaltı gibi yapılandığını söylediği dönemlerde, Avrupa kültürünün bu güçlü odaklarının Hermetizm poetikasınca –satır aralarında söylenmiş de olsa– çoktan öncelendiğini savlayabilirim rahatlıkla. Yapısalcı çevrelerde metnin iç ve dış öğelerin içeriği

biçiminde değerlendirilmesi, geç yapısalcı çevrelerde metnin tüm bir uygarlığın nüvesi ve göstergesi olarak ele alınması, imbilim çevrelerinde metnin ve o metnin katedeceği yolun bir bildiri ya da manâdan ziyade im/iz/anlamlar olarak kuşatılması Altmışlı yılların ertesinde gelişir kuram düzleminde, ancak bütün bunlar geriye doğru okunduğunda, Hermetizm bu kavramların içinden değerlendirildiğinde: hermetik şiir, yazısı ve eleştirisiyle, metne bakışı, ona sokuluşu, onu sarmalayışıyla, çağımızın ikinci yarısında çeşitli çevrelerde doğan ve büyüyen kültür akımlarının görgül öncüsüdür. III. Kuşak sayesinde İtalyan şairinin rolü değişmiş, *yeni şair*, imge uygarlığının ve kitle iletişiminin değerlerinin içine yerleşmiştir: irdeler, sorar, kurcalar; dönüşüm dinamikleri içinde kendi yerini ve konumunu arar. Şiirin araçları iyi irdelenirse görülecektir ki hermetik şair, çağdaş dünya sorunsalının orta yerindedir, rahatsız, tedirgin söylemiyle olabildiğince sokulur çağdaşlık sorununa. İtalya'da 'yazı'nın bilinçli bir edim olduğunu, bir yaratım ve uslamlama sürecini katettiğini ilk söyleyen Hermetiklerdir. Hermetiklere bakmamız gereken odak budur: Luzi'nin son dönem şiirindeki soru işaretlerini, Caproni ve Penna'nın dîvanlarını kuran ben'in 'öteki' karşısında kapıldığı kimlik kuşkusunu, Gatto, Sinisgalli'de, Bertolucci'nin son şiirlerinde dokuduğu aile öyküsünde hep kültürel bir makrokozmoya gönderme yapan, tanıdık objelerden kurulu bir mikrokozmo arayışının nedenini, Sereni'nin son dönemindeki ürkütücü ölüm kehanetini ancak bu odakta doğru okuyabiliriz. Bu şairler arasındaki bağlar ve benzerlikler bugün hâlâ sapasağlamdır, kendi sorunsallıklarında birbirlerinin uzağına düşer görünseler bile.

Hermetizm mi? Bugünün yaşlı şairleri ve onların yıllar içinde eksilen yol arkadaşları, yeni kuşaklar'ın, genç şairin, Avrupa şiirinin baktığı içbükey taş aynadır.

Işıl Saatçıoğlu
Ankara, Ağustos 1994

sandro penna 1906-1977

Şiir

Poesie, Parenti, Firenze, 1939.
Appunti, Ediz. della Meridiana, Milano, 1950.
Una strana gioia di vivere, Scheiwiller, Milano, 1956.
Poesie, Garzanti, Milano, 1957/1989.
Croce e delizia, Longanesi, Milano, 1958.
L'ombra e la luce, Scheiwiller, Milano, 1975.
Stranezze, 1957-1976, Garzanti, Milano, 1976.
Il viaggiatore insonne, Ediz. S. Marco dei Giustiniani, Genova, 1977.
Confuso sogno, Garzanti, Milano, 1980.
Peccato di gola. Poesie al fermo posta, Scheiwiller, Milano, 1989.

Öykü

Un po' di febbre, Garzanti, Milano, 1973/1994.

Poesie (1938)

Hayat...seher vakti trende
gamlı uyanışı hatırlamak: uçuk
ışığı görmüşlüğü dışarıda, dikenli
havanın bakir kekre karaduygusunu
kırık gövdede duymuşluğu.

Ya gemsizlik, apansız, sonra gelen
hatırlamak daha tatlı: yanımda
genç denizci: mavi
beyaz üniforması, serin dipdiri
renkleriyle deniz, dışarıda.

Yalnız bırakmışlardı
beni köyde, ince yağmurun
altında, yalnız.
Dilsiz
ve şaşkın bana bakıyordu
kavak ağaçları, çıplak: benim ağrımdı
duydukları: tamıtamına
bilmemenin ağrısı...

Ve ıslak toprak
yenik susuyordu
ulu kapkara dağlar. Kötü
bir tanrının
bir hareketiyle
her şey taş kesilmişti sanki.

Ve yağmur, yıkıyordu taşları.

Terkedilmiş erkek gövdeler üzerinde
gölgesizdir güneş. Erdem suskun.

Ağır gömülür can –denizle bir–
dibine nur uykunun. Ayaklanır
birden –genç adacıklar– duyular.

Günah yoktur o anın ötesinde.

Baharın ilk imine fantasia

Cehennem gözlerin
bana bakmıyor artık.
Kanatlar doğuyor içimde
duyuyorum. Nicedir yukarı bakmadayım.

Kara trenler yeşil
çayırları katediyor hafif,
ve esen, unutuyor
dünün istasyonlarını.
Orada – faltaşı
kadranlarda saatler durmuş –
belli belirsiz bir sevda
dönüyor avare şeylere.

Hâlâ hafiftir gitmek
vadinin dibine inen kar
–unutuyorum– kalacaksa geride.

Venedik'te küçük meydan,
eski, gamlı, denizin kokusunu
karşılar. Ve uçuşunu
güvercinin. Ama
dönmüş, arkadaşına seslenen
genç bisikletlinin
–büyülü ışığıyla–
uçuşu kalır bellekte: ezgili
bir soluktur:"Yalnız mı gidiyorsun?".

Hastaneden çıkıyordum. İsteksiz, uyuşuk
genç gövdemi giydiriyordum.
Gövdemin dışında kalıyordum, isteksiz, uyuşuk
–odamda çoktandır bana dokunuyordu güneş–
taşa sızmak gibi, basit, sıradan bir şey.
Hastalar kalıyordu. Ve aralarında bir oğlan.

Ve bir bakış yumuşacık, suçlu
tırmanıyordu gözlerime, dipdiri
bir umarla helecanlı...

Appunti (1949)

Tutkuya doğruldum her yerde.
Tohumumu yağmurda yitirdim.
Kabarıyor şimdi nehir ve yeni bir arzu
–taşmada nehir– budak budak içimde.

Huysuz, çocuksu acemilik
kuşkulu, seni bana bağlıyor. Ve zaman
uçuyor tohumumla, kuşkusuz.

Poesie (1957)

Dünyanın kapıları dışarıda
yağmurun onları aradığını bilmiyor.
Onları aradığını. Aradığını. Sabırla
yitiyor, dönüyor geri.Yağmuru
bilmiyor ışık. Yağmur
bilmiyor ışığı. Kapılar,
dünyanın kapıları kapalı:
yağmura kilitli,
ışığa kilitli.

Eski denize dönmüş,
ağaçlıklı sıcacık yollarda akşam,
eski dostları arıyordum...

Deli kurt, evlerin arasında
sıcak gölgeyi kokluyordum. Kof
eski koku açık denizin üzerinde
bitimsiz uzanan kumsala sürüyordu beni. Orada
en seçik burukluğu buluyordum ve gölgemi
ay ışığında donup kalmış eski kokunun üzerinde.

Oğlana başat olmak, ve özsesinin
büyüdüğünü dinlemek şarkıda.

Örter ve bütünler koyul gece.
Uzaklarda bir yerde oğlan çoktan uykudadır.

Oğlana başat olmak, ve özsesinin
büyüdüğünü dinlemek şarkıda.

Karaduygum, seni yeniden kurmak,
ne isterdim... Benim dinimi, yeni, yumuşacık.
Bir uyansam karanlık odaya
ey aydınlık sabah,
düşünür müydüm vurmadan önce? Kimi zaman
ufalanır oğlanın organı, ve ilkbahar havası kırmızı
daha kırmızıdır. O an işte, gelmeyecek miyim
ben eskil yeşildeki durgun koşulara?

Nasıl içiyor kaynaktan güzel çocuk
bizler işte öyle günahkâr ve günahsızız.

Karaduygudur sevda: orada kalır
ak gülüşü oğlanın
fırtınada son martıdır.

Croce e delizia (1958)

Güneş ve ay, deniz ve orman,
hepsini bir ağızda öpmek.

Çocuk bilmiyor ki. Hüzün ışığından
bir kapıya koşuyor. Ağzı ölü.

Nicedir ağlıyordum insanlar arasında
yitik tohumum sevdasız.
Bir çoban topladı yaşlarımı
hafif, titiz, sili, kayıtsız.

Stranezze (1976)

Gözlerin denizin köpüğünde
kara yalaz, yolculuk
yalnızlık hülyasında
allak bullak, sevdam.

Portre

Sen, serinlik ve doğa; kimliksiz sanırdım
seni güzelim çiçek, şimdi az biraz,
yalnız bana sapkın: kendini
evrenin merkezi kılmadasın.

Puslu bir güneşle
tutuşuyor ayrılışım.
Uzak çağdan
ak, lekesiz ayrılış.
Şehir puslu söylende
katılmış.

alfonso gatto 1908-1976

Şiir

Isola, Ediz. Libreria del '900, Napoli, 1932.
Morto ai paesi, Guanda, Modena, 1937.
Poesie, Bütün Şiirleri, Ediz. di "Panorama", Milano, 1939.
* Genişletilmiş yeni basım, Vallecchi, Firenze 1941/1943.
Kesin basım, Mondadori, Milano, 1961.
L'allodola, Scheiwiller, Milano, 1943.
Amore della vita, Rosa e Ballo, Milano, 1944.
Il capo sulla neve, Milano-sera editrice, Milano, 1949.
Nuove poesie, Mondadori, Milano, 1950.
La forza degli occhi, Mondadori, Milano,1954/1967.
La madre e la morte, Quaderni del Critone, Lecce, 1960.
Osteria flegrea, Mondadori, Milano, 1962/1970.
La storia delle vittime, Mondadori, Milano,1966.
Rime di viaggio per la terra dipinta, Mondadori, Milano, 1969.
Poesie d'amore, Mondadori, Milano, 1973.
Lapide, Ediz. S. Marco dei Giustiniani, Genova,1976.
Desinenze, yayına haz. R. Jacobbi ve P.M.Minucci, Mondadori, Milano, 1977.

Düzyazı/Anlatı

La sposa bambina, Vallecchi, Firenze, 1943/1964.
Carlomagno nella grotta, Mondadori, Milano, 1962.

Isola (1932)

ÇOCUKLUK

Çocuk şaşkın, sakin akşamın
penceresine durmuş,
mavi havaya
doğrulan çiçeklerin ılık
hafifliğini kokluyordu.
Tedirgindi: yüzünü
uçuk durgun sessizliğe
gömmüş, bitkilerle
çatılarla hıncahınç, dokunulmaz
geceye sunuyordu utancını.

Düşlüyordu: küçük eski meydanda
uçarı bayrağıyla
minik bir binaydı kilise:
çini kubbenin
su yeşili karolarında
ateşböcekleri yanıyordu.
Bitkilerden yayılan nemli sessizlik
basamakları,
asma dallarının sarktığı minik balkonları,
meyva dolu ambarları dindiriyordu.
Sularda ağır ağır bütünlenen
fener böyle yanıyordu
kış lagününde.
Evler harap, usulca ufalanıp
uzaklarda batıyordu:
yaşlı çocuk
şemsiyede iki büklüm, sarsılıyordu.

Kırık dökük dolaplara
kapalı ölülerini arıyordu:
küçük ahşap iskeleden
neşeyle taşıyordu yağmur
ve tuhaf bir coşku
denizin kehânetinde kamçı,
rüzgârla üstünde şaklıyordu, .

DOLUNAY

Kansız gecenin sıcağı,
havanın uzak dalgasında
avare düşüncelerini
dinliyor can,
ışıklar kayıyor balkonlarda, gökyüzü..

Uzakta doğruluyor gök,

dingin, ölü denizlerin çekilgin
sevdasının yalazını yansıtıyor.

Ay düşünde ırak,
ardına dek açılıyor sabah
duru, sim doruklar,
evler, uçuk, ılık soluklu dünyalar
soyunuyor göğe.

Tatlı düş ülkesi
kof aklığında ıssız
durgun köyüne götürüyor çocukluğun:
kağnı kağnı mavi kar
vardı uçuk tepelerde
ve gece, ölülerin yitik
yankısında çağrıydı, beyhude.

TAN

Bir rüyada geçip gidecek tan
evlerin buzul soğuğunda
yalnız mavisinde denizin.
Gene üryan dünya.

Bir fırlasa yürek al elmayla
katılığından hoşnut.

Bulut ve kar ve kekre yeşil su çukurlarıyla
balçık ormanda çalkanıyor deniz.

Uyanıyor unutkan uzam
uzaklarda hafif, esintili.

DUVAR

Yıkanmış yüzümün diri sevinci vurmuş
bahçelere, görüyorum: taşlarda has bir tad, şarkı
hece hece boğazlarda. Yaprakların ve kuşların aksine
kaskatı saplarda titreşiyor hava. Bir bakıyorsun, toprak
hızlı, kısa uçuşlarda dinlemeye kararlı doğayı.
Açık, düşsel bir hareketin, apansız zamanın
duygusu kayboluyor sonra.
Ve, yasaklı, sabit bengilik kalıyor:
susku duvarı.

PAZAR

Küçük, açık trenle geçilir kırlar
diri ve mutlu.
Başımı bakışımda eğer, ağır gülümserim
kendime. Ne hafiftir küçük kız
entarisi içinde, akıllı uslu
eteğini çekiştirir dizleri üzerinde.
Küçük köyler, kırağıyla mavileşen camlardan
kıpkırmızı fışkırır ahşap evleriyle:
erkeklerin topukları gibi açık
ve çıplaktır kadınların yüzleri.

Morto ai paesi (1937)

YALNIZLIK

Puslu kıyıyı düşlüyorum: dingin
uçuk bir ışığa kilitli
som yalnızlıkların belli belirsiz
sevdasından sıyrılan göğü. Ve sessizlik,
boyun eğmiş soluğuyla, yaprak kımıldayacak
diye korkuyor derinin balçık yamacında.
Unutuluşa teslim şimdi dünya, uzak,
belki olabilir bir mutluluğa.

Unutulmuştum, açığa çıkıyorum rüzgârla:
Daralmış gövdemde uyumuştum,
serin dallar arasında ağır,
göğsün gergin yakınlığına dalıyorum.

FRAGMAN

Islak çeşmeye dağılan güllerden
o tını rüzgârla kıpırdadığı an
belki yağmur yağıyordu tepelerin arkasına, ilk
anısına dünyanın. Eskil sessizliğine çakılmış
uzaklara kürek çeken sarışın bir adamı
bekledi güneş uzun zaman.

La forza degli occhi (1954)

UZAKLIK

Üryan gece gibi,
ışıkların geç yandığı, ve göğün, daha uzak,
çocuk çığlıklarında ateşi konukladığı
bir şubattan dönüyor sesin.
Gölgeler Parkı, sürgün fenerler,
tek bir adı yineleyen düdüğün
hüzünlü ıssızlığı: hepsi titriyor
soğukluğuna sarınmış yürekte. Beyhude
dönüyor kelime sessizliğe: ülkemin
gölgesine içkin ısı gibi uzaklığını koruyor
bu akşam sesin, ılık bengiliğinin hiçliği gibi.

Poesie d'amore (1976)

KUMA VE UMMANA MEKTUP

Burada, kepenklerin ıslaklığından
bir utku akşamının ıssız uçuk
ışığı gidiyor, kanatsız,
burada, rüzgârların uğradığı, bütün kül
tarihin köpüklü külsuyu
izini bıraktığı bu yerde,
kim gece diyecek, kim görecek günyüzünü,
yıldızlı gemilerden inerken, karanlığın çiçeğinde?

Kumlar, bakışın barınağı, yorgun yontuların
tükenmiş adımlarının ağrısı,
mermerden soğuk kumlar, kuru, ölülerin
kurumuş ot yatağını, göçmüş diyarları,
belleksiz hasatı, bir zamanı olmuş
ölü mevsimlerin ötesinde, mevsimleri tek bir adla,
imanlı bir imle çağırmaya varacak yazgının ötesinde
ufalayan ay gibi kuru ve yaşlı kumlar:
yürekten soğuk, gizli
ateşten, kızgın alaşımdan olma kumlar,
kim tutuyor denizin avucunda
aynı ağrıyı bizlerin adına, kim karıyor
kiremitlere dişlenmez, kanırtılmaz katı harcı?

Uzun, taş uykusunu çağırıyor coşku, ki uyandırsın,
kısa soluğunu çağırıyor genç, uçucu hayat:
taptığımız kişiler ve zaman ayaklansın, utkulu uzamın bitimsiz
uzamda koşuşunu,
açık denizin, ulu sözünün açığında nasıl koştuğunu görsün.

Ben buradayım, ışık hüzmesi kadar yalnız, sana yazıyorum.
Buz kumlara, inancın som korkusuna, örülmüş duvara,
kavuran tuza yazıyorum.
Boşuna yapıtın bengi anına yazıyorum.

Denize yazıyorum, ki gelsin, boğazıma dolanan
yılanbalığının eli gibi çağrılı susuzluk yoktur.
Yalnızım, ışık huzmesi kadar yalnız, dallardan
damlayan, buzul, sakin gece gibi
yalnızım.

Bir dönsem mesamatlı kile, ana fırının kocaman
kulağına dönsem, kumun ellerine,
hayata bedel bir güne dönsem.
Tanrı öfkesine alsa beni.
Hiç bitmeyecek.

Elveda, elveda. Parlak temiz böcekler gagalarıyla
vuruyor yağmur-cama. Whisky'mi içiyorum, ağır.
Bir noktanın noktasını imleyeceğim değneğimle sana, batışı.

YANIT VERMEDEN ÖNCE

Sözü yoktur gözlere soruyorsa
insan sorusunu, ve bakışta
gözleri, sevdanın kanıtını bulur.
Zamanda geç ermek mi, devrilmek
mi umudun açığında, hangisidir kuşku?
Sarsılmam
yaşadığıma işaret: canlı ve kırılgan, hayat
benim ama, sungu sen,
ben: sunguyu çağıran
nefes.

Yalnız gözleri vardır
kendisiyle konuşursa insan. Yanıt,
soluğu kesik, sununun şaşkısını
yaşadığı o ilk günlerdedir. Yerde
gökte, her şeye
bakışta sahip olmanın ürküsü vardı,
ona doğan her yeni günde
güneş vardı, zamanın imgesini dindirecek.

Dinle yanıt vermeden önce.
Susku mudur sesi ses yapan, söz mü,
binlerce yıldır bilmeyen havayı dinle;
dinle ki aşk ölüme –ayrılığa–
ayarlasın kavuşma anını.

ODA

İmanla bembeyaz odamı
aynı imanla yaşarsan sen
benden de genç, bir o inanır
yeni öyküme, sen isteksiz
inançsız, "her şey geçer", dersin.

Ölüm mü bana bıraktığın, avare
dolaşıp dönüşmenin umarı mı, bilmiyorsun,
katlanması zor senin için
yakarıyla çağrılan varlığın sen olduğun inancı.

Boşluk var odamda, ona bıraktığın.
İskemle yerinde, yerin yok.
Pikap yerinde, sesin yok
ve yanımda yöremde seni bulmanın sessizliği.

Ayna yerinde duruyor, gözlerin yok.

KİMSESİZ AKŞAMLAR

Beni yaşarken benimle değilsin
bu kimsesiz akşamlarda, yalnızım
taşlar gibi yalnızlığımla yalnız.
Rıhtım, kucağında

ak yelken bir deniz: kopuyor
ondan, kavuşuyor sonra. Nedir uzun sevda?
Yelkeni kendisine ayırıp
korumanın telâşı mı, yüreğinde
yitirmek mi, bilemiyor artık.

Bana her gelişinde
getirdiğini düşündüğün gençliği
veriyorum sana, fenerin dar yokuşunu
çıkıyorum, sormaya sigaranın korunu görür müsün?

GÜNLÜK

Bu gece metal levhaları dövüyor rüzgâr.
Mürekkep sütunları eğiriyor Venedik, su yüklü
bir sızlanma içinde gemiler.

Katı, kara kanıtları dövüyor
ölüler, başıboş karanlıklar
palamar halatlarında gıcırdıyor.

Dur duraksız sayrı, aşıkların aydınlığı,
karanlığa düşen merdivenin kıvılcımı.
Benim pişmanlığım, seninki,
kasvet fişeği az önce
tutuşan şarabın sıkılgan taşkısı.

Akvaryum ışığında çözülen sevda
ve yüzün, gümüş ovalinde unutuluş
aynasının, sonsuzluğu aklıyor.

Günlüğe yazıyorum sana, ama bir işaretiyle
parmağımın dikleniyor gece, bardakta suskumuz var:
sayıklıyor mürekkep, kara kan panayırı.

RÜYA

Gecenin ardından, gün gelmeden
kanalın yüzüne dupduru gerilir
perdahlı su, ürpertili rüzgârın
nefesidir sanki. Düşüncenin
dindirişi, kanın
ağrıda zayıflayan nabzı gibi, ama daha o an
çintilir o temiz nefesin iç hafifliği.

Bacaklara yapışır kefen,
susku yeniden edinir seslerini,
düşünceyi, ağrıyı: giderler
hayatın en yorgun izi gibi.
Böyle devinir gün ve ilkesine doğru
kaldıkları yerden sürdürür son hareketleri,
vurur, gene vurur aynı imin üzerine.

Denemek belki, diriliğini
dişleri arasında sıkarak, ölü çamaşırları
ölü lagünleri yıkar ve temizler göğü.
Gecenin güne, gün güne ermeden
bıraktığı o kılpayı, o huzur
düşüncesi bizleri bekler –yeter ki bilelim onu beklemeyi–.
Siliktir izler, yolculuğun bütün
imlerini yitiren şaşkınlık
hiçten çıkar gelir gene ilk harekette.

Rüya ama, aşkla yaşamak gibi.

USULCA

Bulutlu bir akşam, soğuk
ve ışıltılı, hayatımın anlamını açıyor
ötekine, anıların belli belirsiz
uyumu gizliden gizliye, benim,
senin, usulca, yoksul ve dalgın hepsi.

Bitmemiş bir öykünün
uykusuzluğunda başbaşa kalırız bazen, o zaman yalnız,
birimiz ötekinden habersiz, o an
bizi bölen bir hiçin anısında bütünüz.

"O gün....yeterdi" desen, hayıflanırım
canım yanar, hiç vaktinde varmadığımı
bilmenin gamlı güvensizliğiyle
gülümserim, kıskanırım seni,
geçmişini, en azından o sevdalı
bakışını görürüm, ilk buluşmadaki.

Belki şöyle düşünmek doğru:
daha o zaman yitirecektin beni:
mutlu olma korkusunda
geciken çocuk gibi.

SEVDANIN İÇİNDE

Oda işaret verir vermez çözersin
duvarda saçlarının gölgesini,
kolların havada, beni
senin kılmanın kıvrak
kösnüsü, gülerken, birden sürersin
beni karanlık kasırgaya, silersin
sen belirirken beyhude sızlanışın yüzeyinde.
Yitik, beni ararken el yordamıyla,
seçerken yüzümü, minnet dolu, taşkılı
enginle, tatlılığın soluğuna karışır
dinersin ağır, uzun bir ürpermede. Kekeleyen
gözlerinle oynarken gülersin
küçük çığlık darbeleriyle göğsümün üzerinde

leonardo sinisgalli 1908-1981

Şiir

18 Poesie, Scheiwiller, Milano, 1936.
Poesie, Il Cavallino, Venezia, 1938.
Campi Elisi, Scheiwiller, Milano, 1939.
Vidi le muse, (1931-1942) Bütün şiirler toplamı, Mondadori, Milano, 1943.
I nuovi campi elisi, Mondadori, Milano, 1952/1956 (Genişletilmiş 2. basım)
La vigna vecchia, La Meridiana, Milano, 1952.
* Genişletilmiş 2. basım, Mondadori, Milano, 1956.
Cineraccio, Neri Pozza, Venezia, 1961.
L'età della luna, Mondadori, Milano, 1962.
Il passero e il lebbroso, Mondadori, Milano, 1970.
Mosche in bottiglia, Mondadori, Milano, 1975.
Dimenticatoio, Mondadori, Milano, 1978.

Deneme/Düzyazı

Furor mathematicus, Urbinati, Roma, 1944.
* Genişletilmiş 2. basım, Mondadori, Milano, 1950.
Ediz.della Cometa, 1982
Ponte alle Grazie, 1992.
L'indovino. Dieci dialoghetti, Avagliano, 1944.
Horror vacui, OET, Roma, 1945.
Prose di memoria e d'invenzione, Leonardo da Vinci, Bari, 1965.
* Yeni basımlar iki toplamı içeriyor: *Fiori pari, fiori dispari*, 1945.
Belliboschi, 1948.
Archimede, Tallone, 1968.
Un disegno di Scipione e altri racconti, Mondadori, Milano, 1975.
Imitazioni dall'Antologia Palatina, Edizioni della Cometa, 1980.
Ritratti di macchine, Edizioni della Cometa, 1982.
Ventiquattro prose d'arte, yayına haz.Apella G. Edizioni della Cometa, 1983.
Sinisgalliana, Edizioni della Cometa, 1984.
L'albero bianco, Osanna Venosa, 1987.
Promenades architecturales, Lubrina, 1987.

Vidi le Muse (1932)

"Köpekler daha ağır koşuyor"

Köpekler daha ağır koşuyor
Kavruk bağ kazıkları arasında.
Nasıl da alçak Orion
Yıl sonu ılık akşamlarda.
Altın Araba bu kavşakta yalpalıyor.
Kızıl ayın şafağına bakıyorsun
Zeytinlikte. Mengenenin gürültüsüyle
Sarsılıyor tepe.
Çakıllar diri: tekerlek altında
Kırılmıyor adımının peşinde.
Ardımızda çocukluk, yitik,
Gitgide uzaklaşıyor tozda
Kör gölge.

"Çocuklar kırmızı para sektiriyor"

Çocuklar kırmızı para
Sektiriyor duvarda. (Uzağa düşüyor
Toprakta tatlı bir gürültüyle).
Gırtlakları yırtılırcasına hepbirden bağırıyorlar
Savaş ateşinde. Efeleniyor
Küfürleşiyorlar aralarında. Akşam
Alınlarında yangın kundaklıyor, saçlarında öfke.
Akşam kan gibi sıcak sokak taşlarında.
Gene yatışıyor meydan.
Seken para ötekine
Bir karış mesafede duruyor.
Çocuk utkulu eliyle
Eziyor toprağı.

"Fırtınada korunuyorum"

Kavakların doruğunda
Meydanın ışığını pırıl
Pırıl temizleyen fırtınada korunuyorum.
O cılız yansımada bir yaprak
Sürüsü duvarın tepesine yükseliyor.
Geliyor, gece boyu bu sesle
Ağrıdığım yere düşüyor:
Gamlı bir varoluş
İççağrısı dönüyor içime
Kendimi arama tutkusu her yerde.

Duvarların gerisinde güvercinlerin

Duvarların gerisinde güvercinlerin
boğuk uğultusu.
Ocak Tanrıları mı
rüzgâr mı mezarların üzerinde?
Talihsiz kapanıyor
dönen yıllar. Her yeni
ayla bir dönüyor kan,
yeşil doğruluyor topraktan
dişi keçi yamacın üzerinde.

I nuovi Campi Elisi (1947)

16 Eylül 1943

16 Eylülde annem,
geceyarısı ölmeden az önce
bir pirenin sırtını ısırdığını söylüyordu;
at gibi ağırmış pire.
Karanlık bir pençe yatağa mıhlamıştı annemi.
Dayanması için terlemesi lâzımdı,
dua edecek gücü bile
bulamadan sönmesi, yüzüstü.

Balkona çiçekler döndü
kimseler sulamadı.
Tayları nalladılar
ve tükendi günler.
Eski evin çatlaklarında
çirkin hayvan hâlâ miyavlıyor.

Ağustos ayında bir akşam
hepimiz terasta durmuş
göğe, dev arı kovanına bakıyorduk.
Buğdayı kılçığından ayıran, harmanlıklarda
başı bağlı harmancıları esriten,
kürekleri balkıtan samanda
ağustos rüzgârı
hakedilmiş huzurun umudunu
şeffaf kılıyordu gözümüzde. Dingin
havanın soluğunda babam
uyuyakaldı iskemlede.
Ben sigara içiyordum, annem konuştu:
"Bulanık su", dedi, "önüsıra akıyor
içten suyun, nehir sürüklüyor
hakikatı".

Evcilleşmez hayvanın
şarkısı doğuyor her akşam duvardaki çatlaklardan.
Baykuş ya da gelincik,
puhu ya da sansar
yarı memeli, yarı kuş,
tavukları boğazlıyor, çarşafları parçalıyor sandıklarda.
Ne kedi, ne horoz, tavan arasında
saklanan, duman, gölge, sıva
seven, yapraktan tiksinen iblis;
çamaşır katlarına
ölü kokusuna tutkulu hayvan.

Kuşluk vakti ocak taşına
çöküyor babam.
Şapla başetmek için
şallarına sakladıkları şişelerle
sirke peşinde gidip geliyor insanlar.
Kadınlar, yatak altlarında bakıp büyüttükleri
köpekler kadar temiz domuzlardan
sözediyor komşularına.
Davar, koyun, tavuk salgınlarından.
Sonun işareti mi bunlar?
Ardarda bunları sıralıyor annemin anısına
ateşin çevresine birikmiş, çalıçırpı demetleri
üzerinde oturan kadınlar.

İki küçük alev

Karanlık bir yıldız
bıraktınız gözlerimde,
eski defterlerimin
sönmüş sayfalarına sinmiş
kışların kokusunu.

Kavurucu göğünüzün
yüreğinde yaşadım ben
ve ben de sizler gibi
bir hiç uğruna yaktım hayatımı.

Sevda için üç şiir

1

Tanımaz seven kişi, anımsamaz,
her düşünce karanlıktır ona,
her olaya yabancıdır.
Yılların hepsinden geç
farkettim tepenin üzerinde
havanın çoktan hafiflediğini,
mayamsı ılıklığı otlardaki.
Bunca geç mi varmalıydım
korku duymamaya bundan böyle,
anız çiğnemeye,
kazımaya kuru duvarları,
aynayı nefesle örter gibi
sırlamaya sıkıntıyı.
Altın kafeste tutuklu
kuşum. Ebruli orman
gözümde renksiz.
Senin yörende
buldu can odasını.

2

Allak bullak havayı seviyoruz
düzlüklerin kimsesiz huzurunu
göçmen kuşların yosunlar
arasında alçak uçuşunu, yelkenlinin
lime lime bezini seviyoruz.

Kısacık günbatımı
dışında seyyah aşıklar mola verir burada,
ve cılız bir umut burada
bataklık bir kıyıya sürükler her akşam
köprülerin ötesinden onları,
kayıtsız, duyarsız kumlarda
dur duraksız, sürek yolculardır.

3

Düğümleri çözmek için
didiniriz yıllarca,
yitirdiğimiz imlerin
çetrefil tutamına
bir imge bulmak için, masalsı.

La vigna vecchia (1952)

Avcının sesi

Eski patikaların kavşağında
bekliyorum geçmeni.
Taşların gerisinde uyuyor,
şafakla içmeye geliyorsun.
Biriken gök gibi
katışıksız su. Yaprakların
üzerinde bir işaret bırakıyorsun:
O çizginin üzerinde yıkılmalısın.

In memoriam

Çarşafları bölüşüyoruz aramızda
ve cevizleri dağların ışığına karşı
biz oğullar, bir tarihin biraraya getirdiği.
Dilsiz yatak odasında
ağlamaktan şişmiş, öksürüğünüzü terinizi hatırlıyoruz,
sandıklara gömüyoruz kafamızı
dizili buluyoruz kat kat kutsal anılarınızı
kuru çiçekleri, ılık andaçları.

L'età della luna (1962)

Zanaatçı

Verimsiz gizli kuyusunu örümcek dün akşam terketti. Bizi farketmiş olmalı ki gece vakti silahını yükünü bırakıp gözden kayboldu. Yeni bir kapanın inşası için birkaç saat yetiyor oysa. Çalışkan ve dâhi zanaatçı midesinde taşıyor harcını. Hep sıfırdan başlıyor, aynı köşelere, aynı koşut segmentlere tükürerek imâl ediyor tuzaklarını.

Sayfa altına not

Şiiri bir meyva gibi düşünmeye alıştırdık kendimizi, belki seyrek bir çiçek, kemik ya da kristal, yumurta ya da inci gibi, esini önceleyen doğal olgular olarak niteleyebileceğimiz şok, taşkı, tansık ve rastlantı zincirini pek hesaba katmadan. Güneş oğulları soyundan biri olma hülyasına hiç kapılmamış bir Şair figürü önermek üzere, uzak ve iyice yakın olayları biraraya toparladım bu kitapçıkta. İlk kez bütünüyle anladım durumumu, borcumun bilincine vardım. Bu şekilde hayatıma bir geri ödeme yaptığıma inandım. Çünkü ancak şimdi, nihayet bir yetişkin olarak, beni mısra yazmaya yönelten koşulları peşpeşe sıralayabiliyor, tanıyabiliyorum. İyice biliyorum artık: göstergelerin pek ağırlığı yok, kanıtlara gelince, onlar da belirleyici değil. Burada, tam bu bölgede işte, kör misali deviniyoruz.

Öncesi

Güneyin insanı olgunlaşmıyor. Zorlanıyor çocukluktan çıkmaya. Çocuk olmadığı anda birden yaşlanıyor.

Erken gelen yaşlılık utangaç kılıyor bizi. Kararları enine boyuna düşünmeye zorluyor. Tek tük soru soruyoruz çevremize; maksat, âdet yerini bulsun. Yanıtları zaten biliyoruz. Bilgelik bacaklarımızı, ayaklarımızı bağlıyor, izin verdiği tek lüks birkaç küçük yanlış.

Gövdenin gürültüleri, esneme, geğirme, hapşırık, yaşlıların kutsal gazı.

Gövdesi yaşlı, ruhları genç insanların ürkünçlüğü.

Musa'ların, Nuh'ların, Yeşu'ların, Eski Ahit'teki ihtiyarların altın çağından sonra yitirdikleri yetkeyi geri vermeliyiz yaşlılara.

Soylu ruhlar için dinlenmektir ceza.

Güzel mevsim yaşamanın yararsızlığını daha ağrılı duyuruyor. Birikiyor doğa, güzelim bölgelerine çekiliyor ve yüzümüze sürgülüyor kapısını. Gökler, tüyler üzerinde sürüklenerek son ışık taneleriyle birlikte uzaklaşıyor

Ancak hayatı reddettiğimizde tarihsiz zamanın, sonsuzluk akısının tadına varabiliriz belki. Çocukluğumda, kapalı evimin önünden geçer, onca uzak sevdiklerimin seslerini dinlemek üzere kapının arkasına sokulurdum.

Doğayı aşırı seven kişi dünyanın geri kalanını yitirme riskini taşır. Evrenin iltifatlarını elinin tersiyle itmelidir Şair. Masumlar, acizler, belki de budalalar için imâl edilmiştir doğa. Çocuk ama, yarattığı an zaten aşağılamıştır doğayı. Tıpkı şair gibi çocuk da açıklığın, görünenin düşmanıdır.

Meuse, Nil, ya da Tiber'in kıyısında bir sıra eski ağaç bulup eskil duvarlara dirseklerimi dayayabileceğim bir yer çıktığında önüme, şiirsel iççağrının yazgısallığı, gelip geçiciliği üzerine düşünürüm. Neden yazar şairler? Bu konuda bir şeyler anlayabilmek için çocukluklarının geçtiği koşulları kurcalamak gerekir. Kuşkusuz kaynakta, kendi öyküsünü biricik kılma, öyle tanımlama hülyası yatar genç şairin yüreğinde. Gizli bir törene katılmak üzere tarikata kabul edilen genç çırağın içgüdüsel kibirini andırır. Doğaldır: bu iman, tansığa açılmışlık, bu fiziksel gerilim yapma, yapıştırma unsurlarla beslenemez, hele kurala asla dönüşemez. Birkaç mevsim yaşar ve ölür Şair; ve yaşamını, alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kalır. Tarihçi ya da hatip olabilir, kendi zavallılığından gevezelik hatta fayda üretebilir. Hakikat zararlıdır şiire. Şair için yegâne süt şiirdir. Şen zehirden, köpüklü şaraptan daha düz, daha opak, daha taşkın süttür. Şairlerin memelerine tutunur şair, şiirin iri, yapılı analarına.

Her geçen yıl bilincimizle birlikte kendimizi anlatma güçlüğümüz de büyüyor. Bunun nedeni, bizim için doğanın, hayatın ya da tarihin ritminin hiçbir sürpriz barındırmıyor olması, sanıyorum. Her müdahelemiz bir sorun olup çıkıyor, yalnız cesaretten değil, keremden de yoksunuz. Bu yoksunluk içinde bilimin, hem de en derin bilimin içgüdüsel olduğunu düşünüyoruz. Neden gençler öğrenmeye bunca yetenekli de biz, yitik sesimizin ritmini bulmaktan bile aciziz?

Parçanın bir biçem alıştırması olma, tarafsızlık, bir beceri başyapıtı, el yapımı bir hilkat garibesi, kürdandan kale olma gibi bir iddiası yok. Bir mahkûmun sergüzeştliği de olamaz parça. Düşü, sanrıyı, hiçi betimleme hevesinde değildir. Düşüncelerimizi kayda düşmekle yetiniyoruz, bütün yaptığımız bu; kimsenin hoşuna gitmeyebilir ama torunlarımız için, portremizin karanlık yerlerine ışık tutacak tek şey budur.

Annem

Yüzümü bir tuhaf okşardı annem, avucunu ağzıma bastırır, dudaklarımı neredeyse ezer, ensemden öpmek üzere birden kendine çekerdi beni. Duyduğum baygınlık hissiyle uyuyabileceğimi sanır, gözlerimi yumardım. Pişman olurdu, ama ne yapsın, çok güçlü isterdi beni, kara keçiboynuzu tohumlarının saçıldığı toprağa doğru iterdi ayaklarıyla.

Elveda

Ey esin perisi, düşkün, yaşlı peri, her yıl daha kördür şair. Gülüşün Kalliope, bir buruşma puslu seherde. Bir ışık huzmesinde sinek avlıyor küçük kedi. Romatizmalı şair de, giderek daha az matematiksel, Sıfır'ın özünde, nicedir zorlanıyor uçarken tutmaya düşünceyi.

Bir toz zerreciği ile tüm evren arasında karşılıklı bir çekim ve eşit bir itme vardır. Toz taneciğinin dünyayı devindirdiği ölçüde toz taneciğini devindiremez dünya. Galâksi sistemi, karıncanın yıldız sistemini o bir nebze, o handiyse sıfırlanmış itki kadar ezdiği ölçüde değiştirebilir ancak karıncanın yolunu. Dünyayı geometrileştirme işini *kelâm*, daha doğrusu Tanrı'nın gizli anlığı ve insan usu üstlendi. Bizim kuşağımızın uğraşı *l'esprit de géométrie*'yi öldürmek. Sanat geometrisini bozuyor, şiir de. Kadercilik yerini olasılığa bırakıyor. Doğayı kapana kıstırmayı ve düşüncenin asla taşamayacak gibi göründüğü derin mi derin bir çatlak bulmayı başaran Descartes ve Pascal, aşı üretimini beklemeden, salgın gibi patlayan *informel* tarafından mat edildiler. Valéry'nin *dogma*'sı başaşağı edilebilir, hayret ancak rastlantısal olduğunda varolacaktır.

Bir muamma bir önermeden ya da bir atasözünden daha çok yüreklendirir insanı.

Sağınlık. Bakışı uyarır, içe işlemez. Dışarıda durur, oradadır, çünkü tutunacak dalı yoktur. Yudum yudum, lokma lokma varılamaz tadına. Yutulur, yutkunulur. Yılanın yemeği, tırtılın gıdasıdır.

Şiir-olmayan Şiirin gizli bölgesidir. Descartes'ın haçı ile büyüdü geometri, pozitif ve negatif. Cebir, imgeselle göğe değdi. Güçler için, biçimler için bir yazı buldu, bölünmezin veznini keşfetti. Göze, gerçek'in, sıfırın, hiçin ötesine bakma olanağını sundu.

Mosche in bottiglia (1975)

1. Şöminenin çevresinde
toplanıp otururlar.
Sofradan kalkmıştır tuzluk.
Yol boyunca kozalaklar
tıkırdar rüzgârla
duvarlarda.

2. Paçavra yamar Anna
maksat, uykusu gelsin,
bitkin, kolları
dizlerine yığılıncaya kadar
evirir çevirir bezleri, yumuşacık.

3. Yavru köpek görünmez ortalıkta
şarap kekre
acıdır yağ.
Ama gece, dereler mırıl
mırıl yolcuların yanındadır.

4. Bir parmak şarap,
bir patates, bir yumurta
közlenecek.

5. Bir yoksulluk mirasını
bölüşmek üzere buradayız.
Bölmeyelim bütünü,
sıfırlanır.

Dimenticatoio (1978)

GARDİYANLAR GELDİĞİNDE

Gardiyanlar Prensin naaşım
almaya geldiğinde
–bostanların üstündeki küçük odada–
ben ve arkadaşım oradaydık
22 Şubat 1926
akşamüstü, ellerimizle
örttük yüzümüzü, görmemek için
can verirken tırnakları, dişleriyle
parçaladığı yastık yüzlerini, çarşafları.

CAZALIS'in MALLARMÉ'YE MEKTUBU

Sen, zavallı dostum, simgesisin
bu zamanın, bilmen
gerek, tevazu evet, ama
bilmen gerek: sensin şah.
Karşında bizler kekeme
çocuklarız, anlayamayacağız
asla inatla sürdürdüğün hesapları.
Biliyoruz: uçurumun ucuna
böyle yaklaştıkça sen gelemez
başka şair. Yapıt bitinceye kadar
senin sürmen gerek, yalnız,
bizimkiler önemsiz yazgılardır.

İP KÖPRÜ

Bir anlık dinlenmemin bedeli
ne ağırdır, paha
ne olursa olsun, dişimle tırnağımla
söküp almalıyım, tek fırsatım:
süreyazan bu yazılı satır.

ADLAR VE ŞEYLER

Adlar koptu
şeylerden. Eşyaları
kişileri görüyor, adları
anımsamıyorum. Ufak adım
uzaklaşıyor bizden dünya,
unutuluş bölgesine
çökeliyor dostlarım.

attilio bertolucci 1911

Şiir

Sirio, Minardi, Parma, 1929.
Fuochi in novembre, Minardi, Parma, 1934.
La capanna indiana, Sansoni, Firenze, 1951/1955 /Genişletilmiş 2. basım)
* Genişletilmiş 3. basım, Garzanti, Milano, 1973.
Viaggio d'inverno, Garzanti, Milano, 1971.
La camera da letto, 1. kitap, Garzanti, Milano, 1984.
La camera da letto, 2. kitap., Garzanti, Milano, 1988.

Düzyazı

Aritmie, Garzanti, Milano, 1991.

Mektubat

Una lunga amicizia, Bertolucci-Sereni mektubatı, yayına haz. Palli Baroni G, Garzanti, Milano, 1994.

Sirio (1929)

RÜZGÂR

Kurt gibi, dağdan
Ovaya iner rüzgâr,
Buğday bulanıktır tarlalarda,
Yılgıdır gelip geçtiği her yer.

Açık sabahlarda bir ıslıktır
Evleri ufukları aydınlatır,
Kaynaklarda sular allak bullak
Kuytuya sürer insanları.

Yorgun, uyur kalır sonra ve her şeyi
Bir şaşkınlık sarar, sanki sevda sonrasıdır.

SABAH

Açık pencereden
Nehrin
Sakin sesleri girer,
Çamaşırcı kadınların
Uzak şarkıları
Aşağıda kavaklar akçaağaçlar arasında,
Böyle tatlı mırıldanan
Tertemiz çavlanın kıyısında
Utkulu gülüşü altında
Göğün
Buharın dumanı
Evlerin dumanına karışır.
Karşı kıyıda, ağaçlıklı yolun kenarında
Deniz gezileri ilânları,
Yüreği özlemle hülyayla
Kabarır banklarda insanların.
Küçük sarışın kız, düşünürüm.
Öğle üzeridir:
Şefkat duyarım derin
Nedensiz ağlama arzusu

EKİM

Bahçe duvarından
Bir ağacın sarı perçemi sallanır.

Ara sıra bir yaprak bırakır
Gri ıslak kaldırımın üzerine.

Esriklik, bulutlar arasında güneş, ak
Belirir, sıcak ve uzak, sanki ermiş.

Dilsizdir gün, dilsiz olacak gece:
Sudaki balık.

ÇOCUKLUK

Mavi düşler
Oylumlu
Selâm
Ave
Mutlu gece
Kaba cam şişeler
Bardak çevrilmiş üstlerine
Bir tesbih
Dev taneli
Ve karanlık
Uykuya dalıncaya dek.
Pazar sabahı;
Tarlaları örten sis,
Kilise uzak
Çanlar duyulmuyor.
Oldukça kekreydi gece
Beyaz hayaletler:
Tedirgindi kadın
Çilek istedi canı
Şarap şişeleri
Kırmızı, bir köpürse.
Yatak odasında epeydir
Yanıyor ateş
Ve konuşuyor bir başına, gençliğini,
Mutlu günleri yâdeden ıssız ihtiyar gibi.
Isıyla kızarıyor yüzler
Biz çocuklar mutluyuz,
Hafif, alaca yüreğimiz
Bir odada, kış geldiğinde.
Buz tutmuş göllerin yakınında
Bembeyaz çamlar arasında
Karın örttüğü ıssız ev
Resimlerine bakıyoruz duvarlarda.
Bir baca tütüyor
Şaşkın, duruyor geyik
Orada aşağıda
Ormanın bittiği yerde.

O tatlı evde
Bir çocuk kaldı, tutsak.
Bir genç adam, hüzünlü
İlerliyor patikada, ağlıyor,
Amansız bekleyen ölümden
amansız hayata doğru.

YOKLUK

Yokluk
En acıtan varlık
Vurkaç düşüncen
Hatıralar, avare, vurkaç
Dingin saatte
Tatlı güneşte burgu.
Seni taşıyor göğsüm
Ağrılı,
Taş gibi
Hafif

UYANIŞ

Pembe pudra kokan
Parlak mermerin üzerindeki
Selüloid güvercinlerin, güzel emperyal stili,
Burjuva yataklı, fes rengi bu odaya
Getirdiği şiirin unutulmuş nesnesi.
Solgun adamın ve yanakları tan
Rengi kadının soluğu.
Dinle, sarınmışlar uzun,
Tatlı patiska geceliklerine hâlâ uyuyorlar,
Çocukların gül yüzleri, çiğ düşmüş
Işıl ışıl otlardaki ak yılanlar giriyor düşlerine;
Suskun derelerden gelen silik balık konçertosunu
Duyuyor, sanıyorlar belki.

Sabahçıl tatlılıklar saati, ilk
Tınısıyla çanların,
Kadının boğuk sızlanışıyla
Köpük gibi dağılıyorsun
Kirpiklerinin ilk kıpırtısıyla.
Işığa çıkıyorlar
Büyülü yastıklardan
Uykunun karanlık girdabından:
Ten çiçekleri.

HAYAT

Beyhude coşkuyla
Tükeniyor
Hayatım.
Tanlar ağarıyor
Yalaz ışığında gurupların
Düşüyor günler, olmuş.
Hayatım
Bir ırmak
Sürekli kayboluyor
Bir gün
Kaybolacak bütünüyle.

Lettera da casa (1951)

ÖLÜLER

Bırak, sonbaharın ıssız
hüznü toprağı sise boğsun
uzak göğü, uzun kar
bulutları örtsün gün ilerlerken.

Ağaç gövdeleri üryan (yalnız
çekilgin akasya ve çalı)
serçelerin yakın
uçuşuyla sarsılıyor, yılın en gri

en hoş zamanı bu, kışın
etli, birden gelen meyvası
balkımadan önce. Çalıkuşu
minik gagasıyla karşılayacak kışı.

Bir başına yürür adam, ıslak
yapraklar takılır adımına
tarlalarda, yaşlı pasında son bitkilerin
o tanıdık kalabalık çağırsa da

bırakmaz uzaklaşsın.

BU GECE GÖZLERİNDE...

Bu gece gözlerinde batıyor güneş
kış orada sönüyor, sakin kor ağır.
İnsanlar böyle, gölgenin
henüz değmediği sokaklarda duralıyor, yalın
bacalardan çıkan duman, içrek, havayı karartıyor.
Bırak çöksün evlere, bulandırsın
uzakta solan göğü.
Geceyi, bahar öncesini
getirene dek yeni ağrı.

In un tempo incerto (1955)

BERNARDO BEŞ YAŞINDA

Utangaç gözünde acı var
çocuk elinde, acemi, selâmlıyor
gelecek günlerin acısı
henüz güçsüz kemiğinde.

Sis ipliğini usulca güneşe
dolayan bir bahar günü
oyun durdu birdenbire,
sokağın yaprak yığınıyla

tıkandığı yerde bıraktı seni, yalnız
bir gece, burada herkesin
aklında burgu: hızla yaklaşan
mevsimin düşüncesi.

Sen, uçuk işaret
ezik gülümseme, selâmladın, bir gölge
gölgede, bir an kalakaldın, yürek
çarpıntımız: sığınmaya koşuyorsun şimdi.

Viaggio d'inverno (1971)

KÜÇÜK OTOPORTRE (CAFFÉ GRECO)

Bunca yıl aya, ay güne,
gün saate, dakikaya, saniyeye,
bölünmüş, adil
değiştiremiyordu yüzü,

son modanın acımasız sökün
ettiği eski caffé'nin karanlık aynasına
bakan yüzümü değiştiremiyordu. Dışarıda
kalmıştım: gözümdeki som kıvılcım,

yıllara yağlara direnmiş
bir sevdanın aşınmış yarasına
ağzımda yumuşamış gülüştür
belki neden, ey talepsiz Nergiz.

giorgio caproni 1932-1990

Şiir

Il passaggio d'Enea, Vallecchi, Firenze, 1956. Caproni'nin 20 yılık şiir toplamlarının derlemesidir. İçerdiği toplamlar:
Come una allegoria, Emiliano degli Orfini, Genova, 1936.
Ballo a Fontanigorda, Emiliano degli Orfini, Genova, 1938.
Finzioni, Ist. Grafico Tiberino, Roma, 1941.
Cronistoria, Vallecchi, Firenze, 1943.
Stanze della funicolare, De Luca, Roma, 1952.
Il "Terzo libro" e altre cose, Einaudi, Torino, 1968.
Il seme del piangere, Garzanti, Milano, 1959.
Congedo del viaggiatore cerimonioso & altre prosopopee, Garzanti, Milano,1965
Il muro della terra, Garzanti, Milano, 1975.
Poesie, Garzanti, Milano, 1976. (Caproni'nin yayına hazırladığı antolojik toplam).
Il franco cacciatore, Garzanti, Milano, 1982.
Tutte le poesie, Garzanti, Milano, 1983. (Değişkelerle)
Il conte di Kevenhüller, Garzanti, Milano, 1986.
Res Amissa, yayına haz. Agamben,G. Garzanti, Milano, 1991.

Günce

Giorni aperti, Lettere d'oggi, Roma, 1942.

Öykü

Il gelo della mattina, Sciascia, Catanissetta, 1954.

Come un'allegoria (1936)

İKİNDİ

Tabur tabur asker
geçti, çimende çiğnenmiş otun
kekre kokusu kaldı, akşam havasında
bir şarkının yankısı.

Batıda, ak yalazında
yıldızın, son kırlangıç
yitmede. Ağır
solmada gün
(insanların bahçelerin anısı)
akşamın yorgun belleğinde.

İLK IŞIK

Tepelerde doğmada
süt kıvamıyla şafak,
kelimeler kekeme henüz
çocuksu, ilk ışık.

Toprak, ter içinde
sırılsıklam yüzüyle
aralıyor su gözlerini uykulu
ağaran geceye.

(Kuşlardır hep
acunun ilk düşüncesi).

AKŞAMDA KUMSAL

Ne uçuktur bu saatlerde
denizin bakışı,
tekneleri
karaya çeken plajcının
gözlerinde
(çivit gökçül
lekeler)
görünüyor.

Bir yelken gibi
iniyor güneşin son huzmesi.

Nice kadın kahkahasından
yosunda miskin ak
bir köpüklenme, ve serin
tuzlu bir rüzgâr kalıyor
yüzümüzde.

Ballo a Fontanigorda (1938)

BULUŞMA

Yeni evlere karılan
kireç kokusunun diri havasında
bir an: kısacık geçişinden
yalnız o keten alevi
kalıyor içimde – bir anlık
titreme kirpiklerinde,
ve şaşkın bakışında
–simsiyah, parlak– panik.

Finzioni (1940)

VENEDİKLİ

Venedikli. Ebruli
gözlerinin ıslak
serininde, bir sahnenin nükteli
gölgelik hafifliğini bulurum
lagünün üzerinde.
Ve düşünürüm
dingin, sevili, güzel
ve telâşlı gözlerini, umulmadık
dönüşlerde yaşanan sevinç taşkısını
ve günler ve günler boyu
sevili bekleyişi,
ve tayfayı, ve şişkin
yelkenleri: açık saçık
sözlerin, dişi nüktelerin
inceliğiyle
nice ayrılış ve varışın
almaşlı oyunuyla canlıları
yanılttığı o arık beldelerin
hayat dolu körfezini.

Cronistoria (1943)

Kızıl taşlarıyla
senin ülkeni görüyorum gene – çamlar
ve gökçül aynalar arasında
akşam nasıl delici
gözlerde.

Gene görüyorum
ebruli küçük kızın,
senin net hatlarını
– ateş, kapalı
hamlenin ağzında.

Senin kalen, onu görüyorum
gene, yıkık – aykırı sokağın
taştığı yerde ilk
adımını.

X

Böyle birden eksildiğin
günlerin kemiğine tutuklu o ağrı
kaldı senden yalnız – nicedir yorgun
adımlarını bengi sevgisizliğe
alıştırdığın meydanları
bunguya bulayan ter
perdesi. Ve bizim köprülere, ve revaklara, ve son,
ak çehreden daha renksiz bir gökte kavislenmiş
kemerlere, sevdiğim
kalçalar bunca genç mi kırılmışlar, bu anıya
katlanamayacak kimse: avucuna alsan
balmumudur – sağır tınısıdır
kanın sanki, yıkık hafif
omuzuna akortlu sancıya artık
dayanmayan akşam indiğinde.

Il muro della terra (1975)

NİDASIZ

Ach, wo ist Juli
und das Sommerland

Nasıl da yüksek ağrı.
Sevda nasıl yaban.
Boşlukta boş anıtları
boşyere
kazan kelimelerin boşluğu.
Boşluğu, nicedir yüreğin
yüksekliğine ermiş (güneşte)
buğdayın.

ARPEJ

Ara sıra gelir İsa
gider, dinleyen...
Şehrin yüreği
ölü, geçiyor güruh
ve eziyor – körlük
som karanlık kütle...

Il franco cacciatore (1982)

Öncesi

Hanın dışında oturdum,
ormanın sınırına. Bekledim
beyhude. Saatler, saatler boyu.
Karaduyguya aç
hiçbir şey belirmedi dorukta.
Bekledim . Başka saatler.
Düşündüm, yakıyordu neşe,
sözünü sakınmayan avcının
vurgun vuruşunu.

Yalnızlığın Tanrı'ya varmak olduğu durumlar vardır. Bir de daha soylu, daha pervasız bir katlanma şekli: Tanrısız yalnızlık. Çoğumuz için soluklanamaz. Katı ve renksizdir Quartz gibi. Lavtaşı gibi siyah ve saydam (bilenmiş). Dile gelemez verdiği neşe. Olası her türlü özgürlüğe geçittir –Hiç umut yoktur–. Tanrıya inanma (kısır döngü) özgürlüğü dahil. Tanrının varlığı –kesinlikle– yoktur, bilsek bile.

GİTMEDEN
BIRAKILAN NOT

Dönmeyecek olursam,
bilin ki hiç
gitmedim.

Hep kalmak oldu
yolculuğum
burada, hiç olmadığım yerde.

ROMANTİK, YA DA: TARAFTARLAR

Haklı bir nedeni var.
Hep çıplak, harap neden.
Boru sesleri boğuk
ve sisli, geçiyor
kayından kayına.
Kutsal dava uğruna.
Her yerde. Bir neden, hiçlik.
Davula inen darbeler hızlı
ve karanlık, beşikten beşiğe
aralıksız dövüyor tabutu.

ESKİ BİR NOT ÜZERİNE

Şu an, şehre –eğinlere ve suçlara– doymuş,
fundalığın sınırına çekildim. Fazla
şey gerekmiyor bakışımı doyurmaya: sabah
güneşinde nehrin balkıyışı, orada vadinin
dibinde. Bir ağaç...

Bir ağaç...
Ne hafiftir
bir ağaç, yapraklar
kanat kanat– mavi ışıklarla
yemyeşil uçar
havanın gökçülünde.

Ne güçlüdür,
bir ağaç, ne sağlam
ne sarsılmaz, "gövdesiyle
kördüğüm"

Sonbahar
gelir, ve nasıl
yanar Kaknus
odunun kızılında.

İlkbahar
gelir, ve balkır
farklı bir yeşille...

Biz ama,
ilkbaharın önünde biz
kimiz neyiz
köksüz
ve umarsız – hayatın
soluğundan yoksun?

Il conte di KEVENHÜLLER (1984)

ACİL ETKİ

Kontun UYARISI
hezeyan uyandırdı.

Kan her zaman neşe verir.
Taşkıdır katl.
Öldürmek, dansta adım
usulca dokunur duaya.

YILAN

Giuseppe Leonelli için

"Kilidin dönüşü"

Bu mudur, diye soruyordum,
sesimin son kapısından
geçerken – Tamino'yu
korkudan küle dönüştüren, hiçliğe
daldığına emin yılan?

EL VE YÜZ TEMASI ÜSTÜNE 3 DOĞAÇLAMA

Goffredo Petrassi için

I

Benim saatim.

O saatte koyulur
ormanda karanlık, kara
bulbül cılız otlarda
sıçrar son kez.

Saat
günbatımıdır.

Saati
duygusal karaduygunun,
bir el dolanır
yüzde, ve silinir
şehir köy – uzak
deniz ve denizin tepeleri.

II

Saat huzur saati..
(...Huzursuzluk...)

Saati
dokunur el – gidişin son
kertesinde – ve yüzde
duyar
yıkık şehirleri...

Ağladığını
ormanın...

çakıllı kumun
ve dikenli rüzgârın
açkısını...

O rüzgâr
ki hamleyi ve utkuyu
bana hep yasakladı..

(Rüzgâr
ve sızlanma...

Denizgüzelinin
sızlanışı..

Ezinç.
Genet:

Agostino.)

III

Saat –artık– yarasanın.

Kekre saat.

Saati
susku ipliğiyle
vadideki otların
son yeşili
yormasının.

Saat
ak kılıçlı.

Saati
elin yüzden kopmasının,
orada, su da
gürültüsüz, ve yüzünde
çağıran bir ses
belli belirsiz
kırışır gürültüyle.

Kıyımdır saat.

Çelik.

Ustura ağzı...

CURRICULUM, YA DA KARA MİZAH İLE

Hayatı dişlerimle
söktüm aldım.

Bitmedi
henüz.

Belleklerde
bir öykü kalacak
– ak – hiç yaşanmamış.

vittorio serreni 1913-1983

Şiir

Frontiera, Ed. di "Corrente", Milano, 1941.
* Genişletilmiş 2. basım. *Poesie*, Vallecchi, Firenze, 1942.
* 3. basım. *Frontiera*, Scheiwiller, Milano, 1966.
Diario d'Algeria, Vallecchi, Firenze, 1947.
* Genişletilmiş 2. basım. Mondadori, Milano, 1965.
Gli strumenti umani, Einaudi, Torino, 1965/1975.
Un posto di vacanza, Scheiwiller, Milano, 1973
Stella variabile, Garzanti, Milano, 1981.

Düzyazı

Gli immediati dintorni, Il Saggiatore, Milano, 1962.
L'opzione, Scheiwiller, Milano, 1964.
Letture preliminari, Liviana, Padova, 1973.

Frontiera (1941)

KIŞ

dönsen bir, baksan
grideki bulutlara
birer kaynaktır ardında kalmış,
dağlar mavileşiyor buzda.
Bir dalga, donuk, seslendi
sana ve mırıldandı: ama kıpırtısız – şimdi
dalgalandı buzda
sen dönüp
baktıktan sonra
üryan güzelliğine kışın.

Uyumlu görüntüler sabit,
sıyrılıyor soğukta: belli belirsiz
bir el hareketin;
huzur gölünün dibinden biri
gülümsüyor da, önünde duruyorsun sanki,
aynı anda uzakta, sisin koyulduğu yerde
vapurun uğulduyor.

BULUŞMA

Tesbih gibi,
gölge ve alev
girdabıydı dönenen
çevremde
öğle vakti
güneşin sildiği sokağın üzerinde.

KIRMIZI TOPRAKLAR

Gökgürültüsüyle dalga dalga yayılıyor
dağlara sürülen atların uğultusu
bostan duvarına
dönüyor
su zamanı, avare.
Uykuyla uyuşmuş samanlıklar,
susku büyüyor yinimizde.

Toprak kırmızı sağanak sonrasında
yarların sırtında
taşın üzerinden akmış.
Ve çamur, bütün yıl
gözümüzde süren günbatımı.

DÖNÜŞ

Renkleriyle salınırsa
atlıkarınca bir daha yollarda,
doğru maviyi
bulur zaman
havanın altınını
ve kalıcı yeşili
seni karşılamak uğruna.
Her sokak seni izler
yeniktir önünde
– ilkbahar ve sürpriz –
beni yoldan çıkaran geç hülya.
Harekete ve yitik sese,
dönüp baktığını göreceğim insanların,
eski yüreğime çarpıp
beni, tekinsiz trampet geçidine
fırlatan o tok ve sakin gidişe.

GENÇLİĞE

Karanlık bir kurbağa şarkısı
başladı tepelerde,
havada savruluyor ölümlü
yazdan artan yitik kırlangıçlar
– belki son yazındır bu–
kapkara, buğulu
havaya nasıl yürürsün sen, öyle.

Giderek uzaklaşan seslerden
hangisi çevirir ki
senin, benim yolumuzu
uykusuz ayçiçeklerinin yürüyüşüne?
Ağaçlıklı yolun gölgesinde
mavi, belki gri bir göl:
gözlerinin bildiği
tek iyi ve kötü.

EYLÜL

Çoktandır genzimizi yakıyor kekre,
keskin zeytin kokusu bahçelerde: Göl
biraz çekiliyor bizden,
bir kumsal açılıyor: kurak şeyler,
kırık kürek, ağ lime lime.
Bağları aydınlatan rüzgâr
çevirmiş bile düzlüklerin yönünü
kuşkulu, kıpır kıpır bir yazdan
durağan günlere.

Çoktan kesinleşen ölümde
daha yürekli yüreyeceğiz,
ufak yuvarlanan dalgada
suyu geçeceğiz köpeklerle.

Diario d'Algeria (1947)

GECE ŞEHİR

Sana böyle usul
değip geçen asker treninde
huzursuz, ağaçların soluğunda
tekinsiz ışıklara gerilirim.

Uyurken sen, yüksek odalarda
birileri ölüyordur belki,
ve döner gidersin sen, her pencerenin
gerisinde bir yüzle– sen kendin
bir yüz, tek bir yüz
kapanan bengilikte.

Tek hakikat vardır: yaz
ve ışığı, orada herkes bir hizadadır.
Yeşil kalan ağacı bulsun
herkes kendisine, gölge konisini,
kutsal vaftiz suyunu
örümceğin sıkıntıyla dokuduğu ağını
kötü durgun sular üzerinde
kalıntı iris kefenini. Aşağıda
yitmesi an meselesi çalı, kırmızı
toz hare,
tükenmek üzere bir alman sürüsünün
mezar kokan şarkısı.

Bütün dallar dilsiz şimdi
unutuluş kabuğu tok
kusursuz daire.

Sendeki oddan gelmiyorsa artık
bana ilkyazdan kopan yaprak
vedanın geciktiği yerde
her hareket gibi okşayışa dönüşür.

Bakışım daha yumuşak ve ağır,
gerilmez buraya, başka yerdedir artık.

Sokak çeşme meydan
gün boyu uçarak koşmak
gövdenin ışığında
sokak çeşme meydan, duralarım
sevdiğim yüzlerin
düğümünde
seyrek yeşilinde kuytu koridorların
ılık eski gökte.

CEZAYİR

Ağrıydın önceleri
baktığım tozunla kavrulmuş
ellerimde, yoktu ki başka acı
bildiğim, tanıdığım.
Nasıl da kurcalıyor çiçeklenen humma
seni ne özlemişim, bitimsiz aynada
kıvılcım şimdi yanıyorsun benimle
karanlık limanda gün nasıl doğar
tanımlanmaz ışığıyla gemilerin,
öyle.

Gli strumenti umani (1965)

BİR DÖNÜŞ

Ak, tok bir şiir kuruyordu yelkenler gölün üzerinde
ya soluğum, eş değildi bundan böyle şiire
göl de değildi artık, şaşkın
aynamdı benim, lagündü yüreğimde.

KARDA

Sarmaşık? bozuk yıldız? yamuk yürek?
Nereye taşıyorlardı, imledikleri
ipucu neydi, hafif?
Pek de sıradan değil işaretler.
Tavuğun ayak izi bile–
açık seçik çınlıyorsa çağrı
gökçül salyasıyla uçuk günde.
Kara çoktandır yağmur yağıyordu,
cânım muamma çözülmez olmuştu gene.
Emin, güvenli bir iz peşinde
yalpalıyor, aldatıyordum gene.

SABAHIN ALTISI

Ölüm mührü kırar, herkes bilir.
Nitekim, dönüyordum,
tam kapanmamıştı kapı
kanat hafif aralıktı.
Az önce sönmüştüm nitekim
birkaç saat içinde çürümüştüm.
Kuşkusuz benim gördüğümü
göremez ölüler:
az önceki ölümümün gezindiği ev,
yalnız biraz şaşkın
hâlâ benimle sıcak, ama ben yokum artık,
sürgü kırık
kilit çalışmıyor
ve büyük ve kalabalık hava
çevremde, ben ölümde küçücük,
Milano sokakları
peşpeşe uyanıyor rüzgâra.

Stella variabile (1981)

BRERA SOKAĞINDA ŞAİRLER: İKİ ÇAĞ

Bir asır, ya da yakın bir süre,
– Apollinaire Pasajı'nın kapısında –
alev alevdi Ungaretti–
bir şair çıkarmak için
tüm yorgunluğu bir asrın tüm elemi
tüm kokuşmuş kanı
tüm duru kanı gerek...

(Bu arada
karşı kaldırımda
kolkola ikişer ikişer
ikişer ikişer nefretle
birbirlerine şakıyarak
sevgiyle karşılıklı
altı şair geçiyordu. Altı).

SABİTLİK

Nehirle deniz arasında asılı
kalmış o gölgeyle aramızda
deltanın ışığına karşı
tek bir hayat kuşağı.
O adam.
Ağ yamıyor, teknenin boyasını yeniliyor.
Elimden gelmeyen şeyler. Adlarını zar zor çıkarırım.
Aramızda başka şey yok: bir sabitlik.
Fazlalıklar çekip gitmiş. Ya da sönmüş.

CHAR ÇEVİRİYORDUM

I

Bildiğimce, René Char
elimden geldiğince
yazınız üzerinde.

Buruşmuş eşiğiyle cançekişen
akşamın üzerinde ışıyan günde.
Titreyerek ya da, korku
umut arası, ardında tozduman
bir ilkbahar kaldıran
şahlanışlar sonrası.

Bir su aktı, bir umar,
yazın beyliğinde suyun tüm yeşilini
içmenin umarı, kana kana.

II

Müezzin

En yüksek kuleden
tövbeye çağırıyor
şom nakarat, tekdüze.
Hâlâ hangi yalnış, hangi günah?
"Allah büyüktür" diyor
ve gecenin bu saatinde
bu ölü saatte
inanıyorum ben.

Luxor, 1973

III

Laik tapınak

Dümdüz topraktan
basamak revak görkemli
ölüm sineklerine doğru
sahtedüzlük yükseliyor.

Nasıl yanıyor altınla alacalı
nasıl ışıtıp karartacak
kıyıdan kıyıya boş bengiliği
ve akılda bunca uzun süre
istibdat
azil ihanet.

IV
Düşey köy

Birileri daha yeni geçmiş,
onun serinliğiyle düşey köy,
domuzkılı kadife arası
saçmalayan çalıların sözleri
gıcırtısı az önce aralanan
kapıların, çarpıp geri dönen
yankı, camdan
yansıyan ışık, guguk kuşu,
kaybolma kuşkusuna
yanıt verir.

Karşı yamaçta kayaların
arasında bir dilim ışık
dört taştan bir akropol dikiverir.
Bir saat yol tepersen
öteki nahiyenin güneşindedir
arzuladığın biçim.

V

İsrarlı yavaşlık

Her şey olup bittiğinde
önceden biliyormuşuz gibi gelir
olayı
daha önce yaşamışızdır sanki
sırtımıza devrilirken
gürültü sayar sondan başa
gümbürtü
patlayan, kanın mağarasında.

Eski zarar ziyanı üzüntülü
yılları ödemek üzere öpüş
yaranın üstüne düştü.

Ben bile anladım hemen,
Yahuda idi beni sımsıkı saran
daha doğrusu orman gülü
kılığında orospu.

VI
Nocturne

Biri senden konuşuyor aşağıda fısır fısır:
cırcır böceklerinin
kaçınılmaz sürekliliği
yıldızlı çayırları karanlıkların.

İstemiyor seni, sürüyor,
kurtuluyor senden
safranın safrası
gecenin görkemisin.

VII
Nefertiti için madrigal

Nerede olacak, kiminle kalacak gülüş,
bir dokunsa,
beni, bendeki her şeyi bilir sanki:
geçmişi, geleceği. Ya şimdi?
Bilmez ki hangi sulara dönüşür, hurmalar
ve kum tepeleri ve zümrüt
kıyılar arasında, söylemeyi denesem,
– ve çevirir, alabora,
dumanlı, kirli, büyülü düne,
yarına
gönderir belki, o yarın ki benim olmayacak,
başka şeyden dem vursam, konuşur mu?

VIII

Bir hiç yeterdi
ve ışıl ışıl kıy ı
havadar va ıyi
aşardı bir y.l
gelir buraya düşer
ve takılır kalır yolların arasına
zihnin durakladığı anlarda
en dayanıklı yaprak – bir gelip
bir giden arzu: Vaucluse.

mario luzi 1914

Şiir/Tiyatro

La barca, (Canti),Guanda, Modena, 1935.
* 2. basım, Parenti, Firenze, 1942.
Avvento notturno, Vallecchi, Firenze, 1940.
Un brindisi, Sansoni, Firenze, 1946.
Quaderno gotico, Vallecchi, Firenze, 1947.
Primizie del deserto, Schwarz, Milano, 1952.
Onore del vero, Neri Pozza, Venezia, 1957.
Il giusto della vita, Garzanti, Milano, 1960.(1935-1957 arası bütün şiirler toplamı).
Nel magma, Scheiwiller, Milano, 1963.
*Genişletilmiş yeni basım, Garzanti, Milano, 1966.
Dal fondo delle campagne, Einaudi, Torino, 1965.
Su fondamenti invisibili, Rizzoli, Milano, 1971.
Ipazia, Scheiwiller, Milano, 1973.
Poesie, Garzanti, Milano, 1974.
Al fuoco della controversia, Garzanti, Milano, 1978.
Libro di Ipazia, Rizzoli, Milano, 1978.
Il giusto della vita e Nell'opera del mondo, Garzanti, Milano, 1979. (1935-1978 arası bütün şiirler toplamı).
Tutte le poesie, Garzanti, Milano, 1979.
Reportage, All'insegna del pesce d'oro, Milano, 1980.
Rosales, Rizzoli, Milano, 1983.
Il silenzio, la voce, Sansoni, Firenze, 1984.
Per il battesimo dei nostri frammenti, Garzanti, Milano, 1985.
Hystrio, Rizzoli, Milano, 1988.
Tutte le poesie, Garzanti, Milano, 1988.
Frasi e incisi di un canto salutare, Garzanti, Milano, 1990.
L'alta, la cupa fiamma, Rizzoli, Milano, 1990.
Io, Paola, la commediante, Garzanti, Milano, 1992.
Viaggio terrestre e celeste di Simone Martini, Garzanti, Milano, 1994.

Söyleşi

Luzi. Leggere e scrivere, Mario Luzi-Mario Specchio, Nardi, Firenze, 1993.

Düzyazı

Biografia a Ebe, Vallecchi, Firenze, 1942.
Trame, Rizzoli, Milano, 1982.
Cronache dell'altro mondo, Marietti, Roma, 1989.
Toscanità, Zanetto, Montichiari (BS), 1993.

Deneme/Eleştiri

L'opium chrétien, Guanda, Modena, 1938.

Un'illusione platonica e altri saggi, ed. di Rivoluzione, Firenze, 1941.

L'inferno e il limbo, Marzocco, Firenze, 1949.

* Genişletilmiş 2. basım, Il Saggiatore, Milano, 1964.

Anthologie de la poésie française (T. Landolfi ile ortak çalışma), Vallecchi, Firenze, 1950.

Studio su Mallarmé, Sansoni, Firenze, 1951.

Aspetti della generazione napoleonica, Guanda, Modena, 1956.

L'idea simbolista, Garzanti, Milano, 1959/1976.

Lo stile di Constant, Milano, Il Saggiatore, 1963.

Tutto in questione, Vallecchi, Firenze, 1965.

Vicissitudine e forma, Rizzoli, Milano, 1974.

Scritti, Arsenale, Firenze, 1989.

Il Purgatorio. La notte lava la mente. Drammaturgia di un'ascensione, Costa & Nolan, Milano, 1990.

Spazio Stelle Voce. Il colore della poesia, Leonardo, Milano, 1992.

Dante e Leopardi o della modernità, Editori Riuniti, Roma, 1992.

La luce, (dal Paradiso di Dante), Galleria Pegaso Editore, Forte dei Marmi, 1994.

La Barca (1935)

TOCCATA

İşte nisan, suya
ve toza doygun göklerin sıkıntısı,
hasırın suskusu
camda, rüzgârın
dokunuşu, bir yara;
uzamında kapıların
solgun kül ırmaklarda
hayatın bu yabancı varlığı
kemerlerde yankılanan adımında.

ANIN ENGİNLİĞİ

Son gölgelerde derin yaz
açık, aydınlık ülkelerde
alınca sürülerden şarkıyı
ve anısını çobanların ve sustuğu her yerde
türlerin gizli atılımı,
anaların ılık istemine
çökelir doğacak canlı
ve zorlar tepedeki dalları ve kurak
ovaları ağır oluşu meyvaların.
Toprakta olur yer'siz
niçin'siz silinmez
doğrular, yeğni dalların
yüklerini gömdüğü,
gemilerin gövdesini
tayfanın telâşı tanımadık
kıyılara kırdığı o nefeste
her sesin tınısı
bağrında yiter sesin, rüzgâra denize.

DOĞA

Toprak ve onunla bağlaşık deniz,
ve yukarısı hep deniz, daha şen
hızlı yalımında serçelerin
ve yolu
dindiren ayın
hayata
ve toprakta ölüme aralık tatlı gövdelerin uykusunun;
o seslerde, gizemli kapılardan sakınarak inen
ve sıçrayan
üstümüzde, kaynak adalara şarkılarla
dönmek için deliren kuşlar gibi:
Burada kurulur
erguvan döşek ve beşiğe şarkı
uyuyamamışlar için
nasıl katıydı taş,
aşk nasıl da sipsivri.

Avvento notturno (1940)

(SEVDİĞİM KADINSA MÜZİK)

Ama sen, sür hayatım, ve yit,
rüzgârda kavrulan nehirler üstündeki
içrek bungun köpeklerin al şehirlerinde.
Tutkun doğuyu silkeliyor
dansözler, çengiler alev alev
güneşin metalini yayıyor çevreye.
Derin serçe tüy döküyor
Georgia'yı düşlediğim körfezde:
Denizden (nefes nefese bir menekşe
izlerle bembeyaz bellekte)
kederli, çorak bir rüzgâr camlarına
dayanmıştı gri bir tüyle

karşılamak istesen kırgın
esmer bir yalnızlık
elinin uzak
açmamış güller
kokan kenarını zorlardı.

AVRUPA

Aya karşı şehirler, yılgılı
taşkın kırlangıçlarla nehirler üzerinde
köprüleri seriyor gözlere
bir dalga, kırılıyor
aklıyor çocukluğun aydınlık doruklarını.

Hayatıma sökün eden ağaçlar
büyümüş bile: Ovaların suskusundan
patlıyor rüzgâr tepelerin kil
doruklarına kavuşan yolların

bazaltı üzerinde. Sürü
çoktan bırakmış balkıyan izlerini nehrin kıyısına.
Sürmenin anlamı ne, bellek
vardıysa önce, kırılgan gücü vardıysa

görmemenin? Gene de ilerliyor güruh
çalılıklara ayda ve rüzgârda
uzun uzun, bir yıldız
uzatıyor ezincimin ötesinden ak sınırlarını.

Neden başkasının ayakta kalışına
kurdun ki hayatını, sen dene acı
kekre kırların düzlüğünde ıssız
sokakların duvarları boyunca uzanan

boşuna yazıların aklığını, dene yakıcı
kubbelerin merkezinde azaplı
bekleyişin suskusunu: Lagünlere
komşu sarışın rüzgârlı şehirlerde.

GENÇKIZLAR

Acımızın ılık biçimisiniz sizler
o hafif pembeliğinizle
beslenen tatlı topraktan
geçip gidersiniz bizi ezen gülüşünüzle.

Göğün sınırına döner
ilk kanatlar, bahçelerin
hüzünlü durgunluğunu bular akşam çevreye
ve zaman, dilsiz, dolaşır güzelliğinize.

Boşuna oysa: neden yakar okşayışınız derin
ve bilinmedik, ve gökyüzü
sınırsız dinlenir sizde
bir yaprak gibi, bengiliğinde.

Ve sıcak ellerinizde burcu burcu
süreksiz
tacı tutkularımızın, taşırken
her biriniz gençliğin acısını.

Biografia a Ebe (1941)

Su kanallarıyla hüzünlü bir uyum kurmuş bu avuntusuz kırlarda güneşten de yalnız doğuş ve batış, ve soyut bir hayat yasasının kaldığı şu anda yazgının, gülüşü ve ölümü her birimize neden birlikte vermediğini kendime sormamalıyım artık. Sunulmuş olmalıydı bana bu yalnızlık: çakıl meydanı, kuru havayı hiç duraksamadan yırtan bir kadın var şimdi karşımda. Hepimizi ezen zamanın içinde, uzuvlarının zarif hareketleriyle almaşıyor yürüyüşü. Bengiliği arıyor bu yürüyüş, uyarısız, ve kadının çevresinde birden olgunlaşıveriyor her şey. Ellerinin aklığı kaplıyor dünyayı, farkında olmadan. Hava kıpırtısız; ne rüzgâr var, ne zerrelere ayrışan ezinç: ufkun hiçbir yerinde ışık özlemi yok, adım Mario. Ne çağıranım var, ne desteğim.

Şu an hiçbir ağrı yüzümle ilintili olmadığına, ölümün yavaşlığı hiçbir hız ile duyumsal bağ taşımadığına göre, nasıl oldu da dans bu topraklarda doğabildi? İki düşsel ölçünün tınısında yiten şiirim oradan doğdu gene de. Belki de benim gözlerimin gecesiydi, dostlar, bizim yazgı sandığımız; boşa harcadık hüznümüzü, serüvenin anlamı nasıl yaşamayı sürdürdüyse ruhumuzda. Sık sık yapar göründüğümüz yanlış, kendimize acıyabilmek ve insanda vuku bulur görünen, hepimizin seyrettiği doğaüstünün görünümü karşısında duyduğumuz şefkatti. Gene de merhametin son noktasında doyumsuz kalıyordu bir şey, adını koymak da gelmiyordu içimizden; elimiz onun kadife gizini, öteki'nin yarasından önce okşamışlığı hissetse de. Madem karşıt koşulların duygusu, evlerin köşeleri boyunca, yakmadan, ancak fazla uzak da durmadan akan sonbaharın aşındırdığı, istemi ve zamanı aynı ölçüde barındıran bu avareliğin camlara bütünüyle uzandığı akşamın aşamalı yaptırımını yaşadı, benim de, ilişkilerimin doğasını, boşluğun tatlı rengini uzaklarda aramam gerekmiyor bundan böyle. Demek ki yararsızlık yok artık, arzu da yok. Gene de, gençliğimin en keskin bilincinde gözüpek bir karaduygu savurganlığıyla yaşanmış bir zaman diliminin kendi ruhumdan sıvışıp gidebileceğini önceden görememek üzebilir beni, bugün.

Oysa bana –bendeki oluşmamış bana da– rastantısallığı ve sağınlığıyla kucak açtı bu mekân ve akantos yaprakları tutkusuzca dolanıyor iyi yazgımızın dışındaki saatin altında, pencereler bakış-

tan yoksun. Yalnız, saçlarımdaki rüzgâr inandırabildi beni bir gün, hayatımın çoktan kararlaştırılmış olup, yüreğimin kimsenin ilgi duymadığı o gölgeden öte bir şey olmadığına. Bir niçin atmak istesem ortaya –artık kof ve kıpırtısız– kendi canımı ayrıcalıklarına karşı uyarmanın ne anlamı olur ki? Geçmiş görümlerimizin sıkıntısının, kendilerini bir son'a ulaştırmaya bütünüyle yeterli bu gövdeler gösterisi karşısında hâlâ bir sözü vardır söyleyecek, ama ben, inanmıyorum buna. Gençler bile yardım istemiyor karanlık kerem denizlerine ilerlerken ve yarın unutulmuş her yerde. Bunun olduğunu düşünsek bile, buradaki sokakların, uzamı yaralamayan yorgun taşı uzun bir yolculuk düşündürmüyor insana.

Atlı arabalar hafif bir küstahlıkla dövüyorlar taşı ve gürültüyle ürküp de katılan bir tek yürek bile yok; belki başka bir zamanda, babasının dalgın yamacından ayrılan çocuklar arayacak burada yağmurun renklerini: bu bile acı vermiyor bana. Bizi uğurlayan annenin boğazında düğümlenen sözlerdi – giderek zayıflayan ayak seslerimizin ardında, gölgelik yüzünün sokulabileceği kadar aralıktı kapının kanatları– şey'lerin süresinin anlamını yineleyen. Başka yerden gelmeyen, ve şu an, omuzlarımın çevresinde aklaşan suskun hava, acının o günahına bir serzeniş bile barındırmıyor. Zaten boşuna olurdu bağış, kabartmalar ve gölgelerle bembeyaz bu bölgede. Felâket mavisi kaldırımlara savrulmuş karşılaşmaların hâlâ gerçek olabileceği anda, günlerimizin sanrısal riski içinde bu bağışa sarılmak hoşumuza gitti oysa. Kadının çocuk adımı nerede kaldı? Hafif rüzgâr esmer şehrin üzerindeki yağmuru dağıtıyor, kadife yağmurluğunun eteklerini havalandırıyordu. Müzelerdeki kediler, kafaları havada, tembel tembel labirentlerine gitmek için harekete geçmişlerdi, ağır camlar tek tük aydınlanmaya başlamıştı lambalarla. Akşam, sokağın yalnızlığına terketmişti bizi, ışığın bütün rastlantılarına, bütün rüzgârlara açık, yorgun bir dikkatle izliyorduk adımlarımızın tınısını.

Bizden sakınılmış bütün zaman, duvarları bölen demir bahçe kapılarının gerisindeki o sakin, mor hummada nicedir uykudaydı: gecenin içinde dönüşüyor, seyreliyordu ağaçlar: ve biz beklemiyorduk yarını.

Sorularının yatışmaz isabeti karşısında artık hiçbir şey yardım edemiyor bana. Hâlâ bu zekâ özürü, insanın doğal yasalarına göre düzenlenmiş olmasını istediğin hayatta yerimi bulmaktaki sıkılganlığım: hepsi bu. Ne yaparsam yapayım hareketlerime törel bir karşılık sunmanın olanaksızlığı, ve hepsinin sonucunda bir hedef, bir nesne. Boşlukta asılı duruyor edimlerim, kimi zaman alışılmışın dışında, kaçak, tanımlanamaz, insansal olmaktan uzak; çocuksu, çılgınca da değil hiçbiri, kaynaklarından ve sonlarından bütünüyle kopuk, özde olduğum ve olacağım her şeyin dışındalar. Kendilerine özgü karanlık bir sözdizine göre izliyorlar birbirlerini. Bir ivme ya da bir güç talepleri bile yok benden belki. Bu durumda ne demeli? Onları belirleyen anı yeniden kurmayı deniyorum düşgücümle, bir bakıyorum, yanlış güzergâhlarda durmadan çıkmışım yoldan. Hayır, gene belleğim koşacak yardımıma; günün bambaşka bir biçimde akıp gittiği o bölgenin dışlanmış ve yorgun belleği. Aynı insandım ben, arzularımı ve tutkularımı bozulmamış halleriyle koruyordum, gene de duyarsız bir sınırı aşmış, onları doyurma isteğinin dışındaydım. Sesimi, yüzyılların bomboş sessizliğinde yalıtılmış ve yapayalnız, içimdeki ateşi, sağın ve kusursuz şeylerin soğuğuyla sınırlanmış duyuyordum. Ölümün sahte görkemi çekiyor, soğuruyordu beni ağır, özüm onun özünde azar azar eriyordu. Çoktan ölmüştüm sanki, gene de canlı kişiliğime öykünmeyi deniyordum. Oysa tıpkı bir gölgeninki gibi, sizin canlı duyularınızda kalıcı bir iz bırakamıyordu gayretim, ne de hareketlerim alışkanlıklarınızla kördüğümdü. Buğulu bakışımın sonunda, ağır, külümsü bir tülün gerisinden şehir, sağır trafiğinde sürüyordu. Böyle gördüm seni o kez. Güneşin ışığı kararsız değildi artık, ve sen çıkıp geldin meydana, taşkın, ama bakışın şaşkınlığında kapalı. Gölgen seni aceleyle izliyor, geçerken su birikintilerini karartıyordu, taraktan taşan saçlarında hafif bir rüzgâr vardı. Hiç görmediğim kadar duru, hayat doluydun; incindiğimi hissettim: uzak bir yumuşama doğmaya başladı içimde, tüm gövdeme yayıldı. İzlemek isterdim seni o an, ve çağırmak, ama başlı başına o hareket bile ölümlü kusursuzluğum karşısında abartılı olacaktı. Elbisenin ucu köşedeki kemerin ardında kayboluncaya kadar baktım uzaklaşmana.

Doğal bir güvenle karşıladığın hayatın gücüyle elin kolun bağlı, kendi içinde henüz kör ve kuşkusuzken, yardım edemezdin ki bana, paylaşamazdın hem ağrımı.

Sen hayata tutsak, ben durağanlık ve ölüme, eğilimlerimizin karşılıklı bir uzlaşmayı talep ettiği noktada iki düşman olabilirdik. Aramıza çizilmiş karanlık sınır doğal, içten bir el sıkışmayı bile engellediğine göre, birimiz öteki için bir azap nesnesi, yüzeysel usumuz ve niyetlerimiz için anlaşılmaz olanın katı uyarısı olurduk. Nitekim eski bir sevgi uyumu bize, kusursuz zamanlaması içinde her an devreye girmeye hazır bir Tanrı ve Kul sevgisinin, sevgiden başka şeylerin de ayakta tuttuğu toplumumuzda seçkin bir sakınmayla uygulanan birçok insan özelliğinin övüncünü, dahası gururunu önerdiğinde, görünürde dışımızda kalan, aslında gizli bir olay bütün bağlarımızı koparıyor, tanınmaz ve yapayalnız kılıyordu bizi. Her birimiz kendi yolunda yürürken sık sık dönüp birbirimize bakacaktık ve ben, hayatın ağır renkleriyle içiçe, aşırı bulduğun bir ışıkta oyalandığını görecektim senin. Ama sen, ne görebilirdin ki? Hiçbir şey değişmemişti bende, dönüp dönüp söylüyorum: yüzüm dingin, bütün uçukluğunu giyinmiş, ruhumun kararlı bir hareketine başlarken gövdemin sağınlığı ve oranınında kendimi derleyip toparladığımda olduğu gibi, saçlarımın ağırlığı alnımın bir tarafına yığılmıştı; belki yalnız gözüm daha ağır, daha yumuşak başlıydı, bu haliyle olduğundan da büyük görünüyordu tabii.

Veda da akim kalmış, imgeleme yetimin yasakladığı bir edimdi o zamanlar: her ne olursa olsun kendimizi öznesi kılacağımız o belirsiz, engin hüznü, anlamasak da *duyarak* boyun eğeceğimiz o figürsüz yazgıyı imgeliyordum. Elim nicedir zamanın ve karaduygunun işgalinde ve uzak görünecekti sana; ve bir buz ve gölge duvarının ardından ses, içinden vuracaktı seni. Ne nereden geldiğimi, ne de nereye gittiğimi anlayabilirdin, susacaktın: o susku bilinen tüm sınır ve ölçülerin dışında kalacaktı, sınır ve süre yittiğinde saracak, ve sonra, kendisinde yontacaktı beni, bengi bir heykel gibi.

Un brindisi (1946)

PİSA'DA KADIN

Hep yalnız kalmadın benimle, zamanın
kovaladığı kanallarda solgun yortuların
köprülerin altından akışına bakardın sık sık,
asmalar arasında, bitkin çayırlarda, ve akşam
ışığının nehir dibine
ve kıvrımlara dalışına bakardın.

Belirsizdi bazen kimin yok olduğu aramızda:
turnuvaların dupduru çözülüşünü görürdün sık sık
kış güneşleriyle ışıyan yollarda,
localar, puslu çiçekler arasında ve duvarların
buzunun utku taklarını
itişini görürdün cehennem ışığında.

Ya da kadın – ve hiçbir şey bunca benzeyemez hayata –
sıcacık algılanamaz tutkularla
düşünsel yaşların buğusuyla rüzgârda
silik, yıldızların yalazıyla içiçe
son köprülerde belirirdin kapılarda,
safran camların arkasında.

ANNE'YE

Gizem dağıldığında belki, anılarım
ağarırken, bir gölge, çıkıp geleceksin,
bir hiç, acılar giyinmiş.
Sen, o her zamanki, hiç olmadığın kadar sen:

Sadece doğa renk değiştirecek.
Sen, kül ve güneş bulutunda
aynı, göğün aklığına komşu,
suskun geçeceksin.

Ben, dalgın bakışlarda akşamları
kırpışan gözlerimize ayarlı kıl kızıl
kıvılcımda sönen ateşlerin geçkinliğinde
senin sürdüğünü göreceğim.

YOLCULUK

Camların değil, Akheron'un ardından
bakıyor gözleriniz, şehirler,
alnınızda yorgun yüzlerden aynalar
kurşuni kurumda dönüp duruyorlar.

Hıçkırığınız benim sizin, boğazınıza düğümlü,
o sızıltı biçimsize karışan,
ben, bir an için, ben sonra gelen:
hüzün giydirecek sonra diğer biçimleri.

Yaşamak ve güneş belleksiz,
içiçe gökle, uzak anıza sürgün;
yaşamak bize kalandır hâlâ
parmaklarımız çoktan buza tutuklu.

DIANA, UYANIŞ

Yayılıyor rüzgâr ve balkıyor ovanın
dumanında, seyrek gülüyor dağ
ışıyarak, soluk bir ışık geliyor
sudan, var mıdır daha sevgili bildiri?

Doğrulma vakti şimdi, yaşama
vakti katışıksız. Aynalarda uçuşuyor işte
bir gülümseme, bir ürperti açık camlarda,
kulağı yanıltmaya dönüyor bir tını.

Ve sen, pür neşe, koşuyorsun çağrıya
ölümü yadsıyorsun bir hareketinle. Bir kapı
açılınca mutlu, içeri dalıyor böyle renkler
ve çıkıyor karanlık peşinden

erimek üzere. İmgeler doğuyor sevinçli,
güneşin tini sızıyor kana
dönüş yolunda kör, sürüklüyor bizi
hava kendisiyle: varolmaya, sönmeye bir günde.

Quaderno gotico (1945)

I

Üstüne yıkılıyor ulu, koyul yalım
henüz bilinmedik figür,
ah, nicedir ne çok beklenilmiş,
yılların mevsimlerin tülünün gerisinde
belki bir gün bir tanrı yırtmayı deneyecek .

Yakıyor hasarsız hazzı, azap yüklü
telâşı varoluşun ve küle dönüştürüyor bizi.
Haz ve telâş, her ikisi. Sustuğunda oysa
meçhul yüzlerimiz arasında süren ezgi
sungu yüklü bir rüzgâr ayaklanıyor.

Bir gezegenin aydınlık
gecemsi ruhuna içten içe can verdiği
o ağır yortu öncesinde iki saydamsız yıldız gibi
doğruluyoruz şimdi biz, sivrilmiş
hummalı, bitimsiz bir gelecekle.

Bir arzu yılgıya yakın
korkuya benzer bir umar
esiyor salınıyor böylece alev alev ruhumuzda,
geriliyor oysa bakış, en ongun
kana sokuluyor toprağın soluğu.

Buzul dengesine kapandıkta yontuların,
artık kusursuz görünen her şey
çözülüp canlanıyor, titreşiyor
ışık, sarsılıyor doğurgan nehirler
ve şehirler, uğurlu, uğulduyor.

Sadık imge rengi saklamıyor artık
doğruluyorum, dengemi buluyor ve azapla
bir Mario yaratmak istiyorum kendimden ulaşılmaz
kendime de, yangınıyla hayat veren
tükenmez od oluşumla.

II

Ah, kendi göğünde kalmıyorsun ki devinimsiz
ve uyarıyla doluyor sokak,
parlak duvarların suskusuna
ve gözünü kışa dikmiş bakan camlara sinmiş,
soluk alıyor çünkü eli kulağında gelişin.
Yürümek seni karşılamak, yaşamak
sana ilerlemek, her şey ateş ve yılgı.
Kaç kez seni tanımanın eşiğinde
gölgelik eski bir kapının
kanatları arkasında ya da sahanlıkta
belirip kaybolan bir yüzle
titredim.

XIV.

Ne huzur vardı olmadığın yerde: kavrulan
ağaçlar arasında sokakların
ak sunusunu topluyordu gökyüzü, bir yüz
ışıyordu kaynakların karanlığında,
geçenlerin bunluğunu kırıyordu
balın iliği
ve güzellik parlıyor,
yitiyordu balkıyan yollara bölünerek
serin sessizlikte.

Ne bellek, ne imge, ne düş.
İlk opak yıldızdan yansıyan
bir ayna, yörüngeydi yok olanın yüzü,
yıldızda da değildin, dışına
yuvarlanmıştın varoluşun;
kedere buluyordu beyazlık sapakları,
akşam da değildi,
kargaşamın dibindeki
miskin ak doğruydu, algılanmamış.

Appendice al Quaderno gotico (1956)

OCAKTA, GECELERİ

Ocakta geceleri
damarları boyunca ürperirken uzam
dinmek bilmez rüzgârla hayat verir
ağaçlarda henüz ham umutlara
ve kıpırdanır ağaçlar yaşama doğru,
henüz belirsiz, uzak
dorukların ve köklerin ötesinde;

belirsiz günlerde zamanın sapaklarında
tutkuyu izleyen saatlerde, sancı
da bittiğinde
zar zor tutunur ruh
düşmemek için boşluğuna
ve sorar kendisine endişeli olmaktan çok şaşkın:
her ilkte yaşanan cançekişme
ya da son, herşeyin sonu bu mu?

Olur ki biri
bir güvence peşinde, tutunmak için bir işarete
sevdiklerinin adıyla adını mırıldanır
tuhaftır, mezar taşı dikmek gibi
evlere, bir geçişin
bir molanın anısına bu ebedi göçte,

vaktiyle çok sevilmiş kadının yüzü,
sınır biçmeden yıllara
kitapta sayfa sayfa çevirdiğimiz
eskiliğin amansız tozunda
solmuş sönmüş olmanın huzurunu taşıyorsun,

biri üflüyor yüz hatlarına,
uyarıyor, azabıma çağırıyor seni
yıldan yıla geçişlerin, çocuk
mart bulutu altında,
çocukluktan ilkgençliğe uzanan
kıvrımsız yılların kabuğundan sıyrılan körpe gençkız,
ve kadın rüzgârda.
Biz, bu arada, yaşlanmışız.

Dışarı çıkıyorum, sırtımı dayayıp yüksek duvarlara
rüzgârlı dağlık yurduma bakıyorum
bir soluk alıyor, düşüyorum *Haç Yolu*'na.

Primizie del deserto (1952)

NİSAN-SEVDA

Ölüm düşüncesi yoldaş bana
iki duvarı arasında bu yokuş yolun
tırmanan, sancılı, kavisleri boyunca.
İlkbahar soğuğunda tedirgin renkler; otlar,
mor salkım yabancı, çalılar
kekre; kavruk eller iğne iğne, bir ürperti
yağmurluklar, pardesüler içinde.

Sancılıdır zaman, sancı verir,
zaman ki aydınlık bir kasırgada
binbir çiçek katar amansız görümlere,
her biri, ne olduğunu sorarken daha,
toz ve rüzgâr, yiter gider.

Yolumuz bildik yerleredir
olgular oysa gerçek dışı
sürgünü ve ölümü önceler.
Sen nesin, ben ne oldum
ki dönenirim rüzgârlı uzamda
bir adam, uçuk, silik bir iz peşinde!

İnanılmaz seni arıyor olmam, dünyanın
şu ya da bu yerinde
tanısak birbirimizi, bir mucize olurdu.
Ama öyle bir yaş ki benimki
kendimizde olanı, belki de hiç olmayanı
bekler hâlâ ötekinden.

Yaşama yardımcıdır sevda ve sürmeye,
siler ve başlatır. Umsa
acı, azap çeken biri, umsa bile
uzaktan yardım muştusunu
kendindedir aslında, bir soluk yeter uyandırmaya.

Bin kez öğrendim bunu, unuttum bin kez,
şimdi bana dönüyor senden apaçık
şimdi daha canlı, daha gerçek.

Ağrım bu anın ötesinde sürmek.

Onore del vero (1957)

KIRK YAŞIN EŞİĞİNDE

Yakamı bırakmıyor düşünceler bu taşra
köyünde bungun, yayla rüzgârına açık,
dalıyor ve kırıyor kırlangıç
ufukta, dağların ucundaki ince hattı.

Yakında kırk yaşını dolduracak içsıkıntılarım
endişe, mutluluklar durup dururken, hızlı
nasıl hızlıysa martta rüzgâr
ortalığa ışık ve yağmur saçan, tereddüt,
kopmalar uzanmış ellerimle sevdiklerimden,
alıştığım yerlerden, alışkanlıkları yılların
bir anda darmadağın, artık anlamalıyım.
Dallarını silkeliyor sancı ağacı...

Bir arı bulutu yıllar
ardımda ayaklanıyor, yapıt bu işte
tamamlanan, bir başımıza, birlikte
ölüler ve canlılar, girmek opak dünyaya
aydınlık yollardan, anlık rastlantılar
ve kayıp dolu dehlizlerden geçerek
sevgiden sevgiye, babadan oğula tek
som bir sevgide billur kılıncaya dek.

Bitti sözüm, yola düşebilirim artık
ortak, bengi varlığına sürgün
ölümdeki hayattaki herşeyin,
yitebilirim ateşte ve tozda
ateş sürüyorsa hâlâ alevin ötesinde.

ANLIĞI YIKIYOR GECE

Anlığı yıkıyor gece.

Birazdan buradayız biliyorsun,
sınır boyunda kuyrukta ruhlar,
kimi atlamaya hazır, kimi zincirde.

Denizin sayfasına biri
bir im çiziyor hayattan, oyuyor bir noktayı.
Nadiren birkaç martı beliriyor.

Nel magma (1963)

BİRİ, ÖTEKİ

"Sadık kalmak, başkalarına bağlamak yazgımızı,
herşeye rağmen bir anlamı var bunun" diye yineliyor
yüzünü kuşkuyla buruşturarak, yanılgılı erkek yüzünü.
"Herşeye rağmen bir anlamı var" diye yanıtlıyor kadın
dalgın, ve dışarıya bakıyor, salmalık vadide
yaptığına rüzgârın.
"Böyle düşünmen iyi.
Erdem bir paçavra günümüzde, gülünç bir şey..."
diye sürdürüyor ve mağrur, direksiyonla vites arasında kaydırıyor
elini.
"Tabii", irkiliyor kadın uzaktan gelişini
ve asfaltın kıyısında bitiştiğini görünce dağların.
"Tabii", ve bir tını kaçıyor dudaklarından, takma dişlerinden
çıkan şakırtıyla sızlanma arası.

Bir anlık bir sessizlik izliyor bunu,
onlardan çok bana uzun gelen, bu ölü hücrede,
ateş ya da hava, unsurlardan hangisi eksik,
düşünürken.
Bir yandan gözlüyorum onları,
hiç benzerlik yok aralarında, özdeş oldukları nokta: yararsız bir
dikkatle devinip
uzak duruyorlar asıl amaçtan, asıl tasadan.
"Sevgi, sevgi eksik olan
bir şeyler bilseniz üzerine
adını anmaya cesaretiniz olsa"
onlara dönüyorum kendi içimde, ve zaman ve yer yitiriyor sınırını
ya bir gölge ya bir *opossum* kuyruğu sürünüyor önümde.

ANLAŞMA

Ölüme değil dönüşe yazgılı insan hayatının sonrası.
İyi tanırım bu düşünceleri onda
sussa da şu an, baksa da köprünün altında
tek tük mavnanın yardığı gri Thames'e.
Çok geçmedi Temple şövalyelerini soluk ışıkta
keşfettiğimizden bu yana;
darbelerle nasıl yıkılmışlarsa bir vakitler yere
öyle yöntulmuşlardı taşa.
Erginlenmişlerin bu amansız sonunun
görüntüsünü gizli tüzeden yoksun bir rastlantıya
sığdıracak akıllardan değildi onun aklı
ne de bir noktada, toprağın yüzeyine yakın mezarlar arasındaki
o yere yaptığımız ziyareti.

"Burada olmam yetmeli sana" dediğimi imgeliyorum
sık sık
yalnızca birazıyla bizim olan
sessizliği yenmek üzere; ne diklenme bu
ne böbürlenme.
Hiçbir anlamı yok oysa
bunca aksak, sığ kesinliğe onu geri çağırmanın
hülyalı, kurcalıyor bir bir tararken işaretleri,
güzeldir hem
her taştan her surattan
dünya dininin onunla nasıl konuştuğunu görmek.

Pek azımızın ruhu bilenmiş, seçilmiştir ilkeyi bilmeye.
Azabını kestirebiliyorum şimdi
susuyor ve bakıyor bana, ince ve yoğun
eksik değil gülüp geçtiğim ve aklının bir karış havada
olduğunu düşündüğüm
kuşkusunun şeytani ışığı.

"Neden inanmıyorsun bana sonuna kadar"
sürdürüyor kelimesiz
nehrin çalkantısıyla uyaklı,
akıl kadar eski o tartışmayı;
aramızda da değil,
iki yarımız arasında, içimizde onun ve benim ayrı ayrı.

Dal fondo delle campagne (1965)

BAHARIN İLK GECESİ

Ne ölür, ne doğar
ufalarken gökgürültüsünün homurtusu
gecenin yüksekliğini şu an, baharın
uykuyu bölen ilk muştusu...

Kuşak kuşak üstüne
insanlar: yenilen, hastalığın
övüncüyle başaran, sancıyla
derinleşen çağlar, içiçe,
bir acıda, bir noktada
itiş tepiş zorluyor, sızlanıyor
kara köprü, gıcırdıyor
son kemere doğru
ve bitki köklerinden uzanıyor meyvaya.

Sancının üstüne koyuyorum elimi ve dinliyorum.
İlk gecesi baharın: kabarmış,
paramparça,varolma varolacak arasında.

SENIOR

Her şey fazla gelir
yaşlılara.
Kayanın çatlağında
bir damla gözyaşı yenebilir
susuzluğu böyle kıt olduğunda. Sonda
ve son öncesinde pek azdır
talepleri, usul konuşurlar.
Biz ama, yaşımızın doluluğunda,
zamanların fırınında, biz? Bir düşün.

İLKBAHARIN İLK GECESİ

Ölen ne, ve doğan
şu an ufalarken gökgürültüsünün homurtusu
gecenin yüksekliğini, baharın
uykuyu bölen beklenmedik muştusu...

Kuşaktan kuşağa
insanlar yenilenler ve ağrılarının
övüncüyle yükselenler, acıda
derin çağlar geçmiş içiçe,
bir ezinçte, tek bir noktada
zorluyorlar, itiş kakış, ve sızlanıyor
ve gıcırdıyor sütundan sütuna zifir
köprü son kemere
ve bitki, köklerini meyvaya germiş.

Sancının üstüne götürüyorum elimi, dinliyorum.
Baharın ilk gecesi, kabarmış
olmakla olacak arasında lime lime.

Su fondamenti invisibili (1971)

HAYATA SADIK HAYAT

Şehir, pazar günü
vakit geç
huzur var
bir radyo sızlanıyor ama
kör doruklar arasında
bağırsaklarından yukarı, kaskatı,

bankaları yarıp geçen bir sokağın
çatlağına dalan kişiye
insan sokuluyor, yumuşacık, ve kasılıyor sonra
yassılıp uzayarak lağım ve bodrumlarda,

bir kesinti, evet, gene de
alnını asfalta dayamış ölmede biri,
durup, kaza mahalline toplanan
birkaç şaşkın insanın ortasında,

ve biz, birkaç saatlik kadınım,
sen ve ben, yazgı ya da rastlantı buradayız
bu cinnetli kürede
kabullenişin ya da hükmün
iki ucu yalın kılıcı altındayız,

hayata sadık hayat,
bağrında büyüyen bütün bunlar
nereye gidiyor, soruyorum kendime,
iniyor, yoksa çıkıyor mu, sekerek ilkesine ...

hiç önemi olmasa, hayatımız, yalnızca hayatımız olsa da.

SAĞLIĞIN VE SAYRILIĞIN GİRDABI

7

"Beklenen,
ama beklenmez görünen
yeni gün, tatil günü"
budur seherin örsünde dövülen ilk adımın
söylemek istediği bana–
bütün seherlerden aydınlık, buna inandırıyor sizi,
daha aydınlık: kanıtı Agra'da uyanışımın o kararsız rengine
çalan suda
dalgalanırken duyduğum o ısrarlı çağrı.

Başka neye çağırıyor olabilir ki beni?–
sıçrıyorum
o kıvılcım mutluluğun ağrılı girdabında titreyerek,
karanlığın yuttuğu, gene karanlıktan çıkıp gelen hep o mu,
bir başkası mı yoksa, soruyorum,
bir tanıyor bir yitiriyorum onu
kayadan kayaya sekerek bitimsiz bir geçmişte. Aklımda çocuk
tenli insan
veya toprak korkuluk: hafif, dalgalanıyor
paçavralarla,
yol veriyor bilinmezin ateşine – harlı
spatolia renginde,
uyku öncesi olmalı– ve çoğaltıyor
hızla geçerken çoktan kaynaşan Maya'ları.

"Benzemez, farklı
benden herşeyde– sen yaşadın bunu"
zaman zaman uykuda sızlanıyor
ruhun çocuk yanı, yavru yanı
gücenmiş bir aldatıya, buğulanıyor
hissederek hâlâ arandığını
"canlı bir sevdanın gücü kuvvetiyle değil,
sevdanın anısını, o soğuk dalsayışı birlikte korumak için– iç
geçiriyor".

– Kozasını terkeden böcekten
daha sadakatsiz olmadım sana–
diye yanıtlamak isterdim onu, yalansız yanıtlamak:
büyüleyici olurdu hem
kırpıştırdığını düşünmek gözlerini
hafif kamaşmış, ateşböceği ışığımla
orada, koynunda bizi sarmalayan karanlığın.

"Böyle engebesiz değil
büyümenin yolu"
diyorum oysa ve bırakıyorum o eritsin
iki turkuvaz kabarcıkta ışığı ve gözyaşını
"sana hiç benzemiyor dünyanın değirmentaşı"
O da yarım, kusurlu bilgi
yadsımıyorum:
aynada ve imgede,
derlerdi bir zamanlar
zaman zaman değildi aslında– işaretler
belki, görüntüler hem, ama gene de bilgi.

Çatışma mı hâlâ?–
yüzümü tarıyorlardı
geçerken ben sınırı.
– Hâlâ çatışma, çatışma hâlâ.

Al fuoco della controversia (1978)

Toprak
Siena'nın altında
kavruk ve ağaçların tatlılığından yoksun,
cansız, dalgasız uzanıyor
ve dikiyor
uçufukta
(aldatı veya hakikat
serap veya gerçek–
bir ikilem azabı
nicedir aklı çeliyor sinsi) yitik kuleleri, yitik kaleleri,
anlamın sahip çıkmadığı bir yer burası, farklı bir bölge,
bırakıyor geçsin düşünceler
kesmiyor yollarını, anıya değil kaygıya benzer bir işleyişi var.
Aldatı veya hakikat, serap veya gerçek–
Bu hatları izliyor sıra arkadaşlarım, kayıp, şaşkın
kafalarını kaldırmış defterlerden
karanlık bir soru
örtük bir uyarı iletiyorlar birbirlerine.

Aldatı veya hakikat, serap veya gerçek–
yılların içinde
sık sık dönecekti akıl çözülmemiş ikilemine.
Ve humma kana,
doldurulmaz bir bekleyişin alevi
hummaya dönecekti– hiç mi bilmiyorsun?

Tarihinde pişmede için için – başka ne yapabilir?
Yanmada çekilgin başkalaşımında.
Ya da: –Karatmayın onu
gökyüzünü kaldırmayın boynuna
mor yıldızlarını çöküşün– cinnetim
dikleniyor güneşte
zamanı ve değişimi
omurlardan ona saptırarak
şaman dualarında,
bunluk alışkanlığı
ve köklü loşluk arzusuyla deli
geçmişin bıçağını yaklaştırıp
yarıya bölerken hâlâ kusursuz portakalı.

Benden yana bakıyor bir an
o an siliyor kadını parkın yaprakları.

Per il battesimo dei nostri frammenti (1985)

Savrulmuş mu? bir şey
evet diyor kadına, anlam
bu kuşkusuz:
hayli içkin bir şey
zaman gibi kan gibi...
yoksa onlar değil de
zaman, kan,
onların yakınışı mı?

belki yanlış anlıyor: yoksa tersine mi kanto?

Nerede duruyordu doğru? – Durmuyordu,
vardı, sürekli
kendi kendisi oluyordu.
Kendisi, durmadan dönüşen sureti mi yoksa?
neydi o dayanılmaz ağrı,
neydi bitimsiz temsilinin
o kutsal kutlaması? – bunu
bilmiyor henüz
şiirdeki kadın
parçası olduğunu biliyor yalnız.
Yılanın
usulca sürtündüğü
kelimenin
rüzgârında nasıldı, öyle görüyorum onu,
kör, yılanın yansımasıyla.
Ey ademoğlu, neden dokunursun bana?
ey kadın, neden isterim bu dokunuşu?
Tam yüzümden vurdu,
bende çocukluğumu vurdu kadının
gerilerde dinmiş düşüncesi
mutlulukla yılgıyla yazılmış
onda hem, ama en çok acunda.

Hangi dinlenme? hangi taş
başımı dayayacak? Hiçbiri yok,
o taş yok, bir yer yok
kalabileceğin. Varolmak
zorundasın. Hep varolmak
yalnız bunun için de olsa
tin ve beden, bâki, yanmalısın –
diyorlar ona, yıkılırken
sığınak bildiği
uykunun mağaraları,
yalıma dönüşüyorlar onda.
Ve o, bütünleşmiyor henüz
istediği gibi, henüz değil,
"daha ne kadar sürecek, baba,
söyle"– zavallı lehçem mi yoksa yalnız
ve o, balkıyor mu
savrulmuş dağılmış dünyanın kalabalığına–
tuz gibi? –tuz gibi ve kan gibi.

Frasi e incisi di un canto salutare (1990)

AUCTOR

Henüz değil, yeterince değil,
inanma
adı konmadı henüz
eksiksiz ve dolu dolu
borcunun dünyaya.
Açık –
böyle açık
neşeyle sunulmuştu
sana dünyanın kitabı,
okunabilecek olanı okuyasın diye,
karayı akı
metni, metin aralarını
senin ve okumaya cesareti olmayan
daha acemi ötekiler için.
Öğrendiğin nice şeyin
karşılığını sen ödemeliydin
kelimeyle.
Görevin buydu görünüşe bakılırsa
ama zorlanıyordun,
zorlanıyordun görevi tanımakta.
Nedendir bilmiyorsun,
hayatını tuzbuz eden
şarkına eziyet eden
anlaşmazlık nerede, onu da bilmiyorsun.

Neyin kalıntısıydı
o susku?
tarihin
insanın–
dahası
insan belleğinin–
özdeğin
son yıkılışının...?
Öyleyse
o neredeydi,
geçmiş görkeminin
köreden ışığından olsun
neden yanıt vermiyordu?..

Hiç mi olmadı yoksa?–
birden
sıçrıyordu
telâş içinde aklı –
ölü müydü yoksa
kelimenin tükendiği
kara kayada taşlaşmış,
hiçliğiyle
meselin, şarkının...

Utkusu o hiçlikti oysa,
o ürperti,
o red! tüm hücrelerden
olmayana yönelen, tohumdu
o, mayaydı.

Sayısız ölümlerden konuşuyor
biz konuşurken.

Onlarda, karanlık
ama orada
rahat vermiyor
onlara,
kemiriyor için için
hem destekliyor,
katı
güç, bir kalıt –
hangisi?
kaynağı kayıp,
uzak
uzak mı uzak
bir zaman
zaman değil henüz
ölçü de değil
gizliyor onu,
içkin bir uçurum – belleğin
yıkımı

yutuyor onu.
Hangi im? hangi töz?
uyarmıyor
kan, kan kemiriyor onları, hepsi bu.
Böylece sürüyorlar
yer yer kuma gömülmüş pistin
kıyısında
ve varamıyor hiçbiri yolculuğun anlamına.
Zorunlu bir uzatma yalnızca...
neyin?
Kum tepeleri, orada, ve böğürtlen
ve arada kopuk
bitimsiz kervan,
hepsi katediyor
bir bir kendi yolunu
o ölümsüz geçitte
karanlık yükünü deviriyor.

Ve

ne söylerse– okuyorlar,
evet, çözmeden gizyazıyı,
kavramadan
anlamı ve yapıyı,
uzun papirus...

Ve buyruk orada
harflerinde yazılı.
Yürüyorlar
bönlüklerinin
imi altında,
daha çok
yıldırım
daha çok çatlak
körlüklerinin
uzamında
ve binlerce aydınlık sürçme
aydınlatabilirdi onları.
Aydınlatabilirdi...

ama geçerli tek şey
insan anlığının
türün anlığında
o yırtıcı içolgunlaşması.

Ve odur yaklaştıkları,
hiç kuşku yok, bildiklerinden habersiz,
bildiklerini bile düşünmedikleri
kadar bilerek gidiyorlar...
Dağılacak içlerindeki sis
arınacaklar
ve okuyacaklar o zaman yazıyı...
Peki sonra?

hayatın
hayata gönderdiği bir bildiri yalnızca
o kalıtyazı
(isterdim, ama yazgımızda yok
uyarmak): geçmiş ve gelecek
örtüşüyor orada,
biri ötekinde siliyorlar birbirlerini,
bengidir 'şimdi'. Umut zamansız
ve her yerde. Yeter ki okusunlar,
som okusunlar katışıksız.

Çağdaş İtalyan liriği, Ungaretti ve Montale'ye göre yeni bir şiir deneyimciliğine açılmıştı 30'lu yıllarda: **Hermetizm**. Ardından gelen 3. Kuşak şiiri, yani Yeni İtalyan Şiiri'ni besleyen bir akımdı bu. Hermetikler, her ne kadar Hermetik tanımı başta olmak üzere okul, akım gibi ulamları reddetse de, bugün hâlâ yaşayan Yeni İtalyan Şiiri'nin temellerini atmıştı. Bu akımın şairleri kim miydi?
Çok net ayrımlar yapılamasa da, 7 şair çıkıyor karşımıza: Mario Luzi, Leonardo Sinisgalli, Alfonso Gatto, Giorgio Caproni, Vittorio Sereni, Sandro Penna ve Attilio Bertolucci.

İtalyan Hermetik Şiiri Antolojisi, antolojiyi hazırlayan Işıl Saatçıoğlu'nun kapsamlı ve konusunda derinleşmiş önsözüyle başlıyor. Yukarıda sözü geçen şairleri tek tek inceliyor. Sonra, bugünkü İtalyan, hatta Avrupa şiirini etkileyen bir dönemin bu şairlerini, şiirlerinden seçme örneklerle Türk okuyucusuyla tanıştırıyor.

ISBN 975-363-362-9

